

GEMEENTE DEN HELDER

DIENT STADSONTWIKKELING & BEHEER
B&W-OMSLAG

Inleveren vóór woensdag 17.00 uur voorafgaand aan B&W-vergadering bij Kabinet/Gemeentesecretaris

Dienst/Afdeling: Stadsontwikkeling en Beheer/afdeling Bouwen en Wonen.

Onderwerp : Diverse wijzigingen in de lijst met beeldbepalende panden en gemeentelijke monumenten.

Voorstel : Voorgesteld wordt de lijst met beeldbepalende panden en gemeentelijke monumenten te wijzigen conform bijgevoegd advies aan wethouder VROM d.d. 11 februari jl. en het besluit te bespreken in de commissie SO&M en ter kennis te brengen van de gemeenteraad.
N.B. Vragen inzake eventuele beeldbepalende of monumentale waarde van nog niet vermelde panden zullen door de gemeentelijke Monumentencommissie van advies worden voorzien en aan uw college worden voorgelegd.

CLASSIFICATIE OPENBAAR NIET OPENBAAR VERTROUWELIJK

Opmerkingen van collegeleden & gemeentesecretaris:

Ankepark 27

	Burg.	Weth.	Weth.	Weth.	Weth.	Secr.
AKKOORD						
BESPREKEN	<i>[Handwritten signature]</i>	<i>[Handwritten signature]</i>	<i>[Handwritten signature]</i>	<i>[Handwritten signature]</i>	<i>[Handwritten signature]</i>	<i>[Handwritten signature]</i>
KENNISGEVING						

Vergadering B. & W.: 3 maart 1997.

nr. 09 R 240

Beslissing:

Akkoord, met dien verstande dat aandacht wordt gevraagd voor "De Boeg" en de zeevaartschool.
Tevens dient op korte termijn antwoord te worden gegeven op de gestelde vragen in de brief van Vitruvius betreffende de besluitvorming rondom afhandeling sloopvergunning betreffende De Boeg.
Het college besluit, indien volgens de procedure een besluit dient te worden genomen, de sloopvergunning te weigeren.

REGISTER GEMEENTELIJKE MONUMENTEN

GEMEENTE: DEN HELDER

ADRES: **Ankerpark 27**

KADASTRALE AANDUIDING: C 10867 (Gedeeltelijk)

DATERING: 1926-1930

ARCHITECT: Dienst Publieke Werken van de gemeente Den Helder, R. Koppen

HISTORIE:

Het Ankerpark maakte ooit deel uit van de Rijkswerf; er werden de ankers bewaard van de grote zeeschepen. In 1863 werd het gebiedje verkocht. Er verschenen statige woningen, waartussen zich een Zeevaarschool bevond, die tussen 1926 en 1930 werd vervangen door het hier beschreven monument. De Hogere Zeevaarschool werd in opdracht van de gemeente gebouwd door aannemer R.K. Koppen uit Alkmaar.

Na jaren van leegstand, verwaarlozing en vandalisme werd het gebouw in 2007 verkocht aan de Woningstichting Den Helder, die het pand in 2012-2013 restaureert. Helaas was er toen al veel van de authentieke materialen verloren gegaan.

BESCHRIJVING:

Fors schoolgebouw van de (voormalige) Hogere Zeevaarschool. Het gebouw sluit qua bouwstijl aan bij de Amsterdamse School. Het pand bestaat uit drie bouwlagen, staat op H-vormige plattegrond en is voorzien van een plat dak met een (later toegevoegde) veelzijdige centrale glaskoepel, die het centraal gelegen trappenhuis verlicht. Het gebouw is vanwege zijn vroegere functie gesitueerd nabij de Rijkswerf en vroegere marinehaven. Het is opgetrokken in lichte genuanceerde vlakke klinkers op een plint van roodbruine baksteen, gemetseld met een terug liggende voeg.

De voorgevel (zuid) heeft een symmetrische opbouw, is verticaal geleed door drie traveeën van elk drie vensterassen. Aan de bovenzijde is de gevel voorzien van een sierrand van daktegels, die op de hoeken iets omhoog komt. De gevel wordt aan beide zijden afgesloten door brede, halfronde gemetselde halfzuilen die doorlopen tot op de donkere gemetselde plint. Op de halfzuilen bevinden zich bovenaan smeedijzeren vlaggenmasthouders.

De ingang bevindt zich in de middelste travee, een diep portiek met afgeronde hoeken. Deze leidt via de trap naar de voordeur. Aan weerszijden van de ingang bevindt zich een keramieken sculptuur, voorstellende een geüniformeerde figuur op een console, waaronder aan de ene zijde het wapen van Den Helder en aan de andere zijde de Nederlandse Leeuw.

De vensters (drie per travee) bezitten een horizontale roedeverdeling op circa 30 cm. van de onderen de bovendorpel.

De achtergevel (noord): de achtergevel bezit dezelfde vensters als de voorgevel en zijn op de eerste en tweede verdieping ook in dezelfde serie van 3 x 3 aangebracht; op de begane grond zijn de vensters iets anders gegroepeerd: 5 vensters zowel links als rechts met een dicht stuk gevel daartussen.

De zijgevel (west): in de westelijke zijgevel was sprake van slecht metselwerk, dat bij de restauratie van 2012-2013 gedeeltelijk is verwijderd en vervangen door nieuw metselwerk in de vorm van een "bouwspoor" van voormalig aangrenzende bebouwing. In het midden, boven het nieuwe metselwerk, is de inham van de H-vormige plattegrond zichtbaar. Deze inham is voor zover zichtbaar voorzien van drie staande vensters aan de hartzijde van het pand.

De zijgevel (oost): aan de oostgevel is een nieuw bouwwerk aangebouwd waardoor deze gevel niet meer zichtbaar is.

Interieur: het hart van het gebouw wordt gevormd door een centrale ruimte rond het trappenhuis en het trappenhuis zelf. De oorspronkelijke representatieve uitstraling van de trap is bij restauratie behouden. Een kwalitatief hoogwaardige open structuur daaromheen is zichtbaar tussen trappenhuis

en aangrenzende verdiepingen; op de vloeren van deze centrale ruimte ligt een patroon van plavuizen in de tinten rood en grijs, de trap zelf is voorzien van tegelwerk in de tinten lichtgroen met beige en houten leuningen. Met name bij de aanzet van de leuningen op de begane grond is er sprake van een sierlijke, licht gebogen vormgeving.

REDENGEVENDE OMSCHRIJVING:

Het object van algemeen cultuurhistorisch belang vanwege de architectuurhistorische waarde als nog herkenbaar en uniek Helders voorbeeld van Expressionistische architectuur (Amsterdamse Schoolstijl). Van waarde zijn de keramieken ornamenten aan weerszijden van de entree en de vlaggenmasthouders op de hoeken van het pand. Daarnaast is in het interieur van het gerestaureerde gebouw het centrale trappenhuis, in structuur en detaillering van waarde. Het gebouw is voorts van sociaalhistorische waarde voor Den Helder omdat het door zijn vroegere bestemming als Zeevaartschool bijdraagt aan de identiteit van Den Helder.

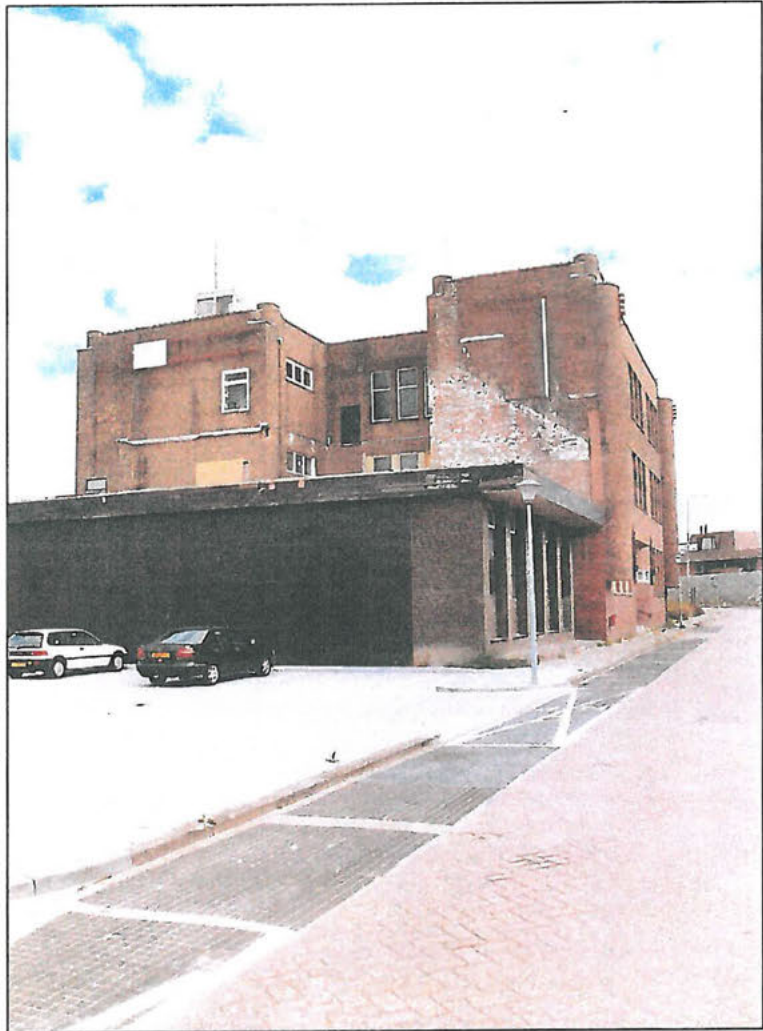
Auteur: Anita van Breugel

Datum beschrijving: november 2012

Literatuur: Jan T. Bremer, Helders Erfgoed, pag. 104

Bouwhistorische opname
v.m. Zeevaartschool
Ankerpark 27
Den Helder

Dröge
Bureau voor Bouwhistorie

Bouwhistorische opname
v.m. Zeevaartschool
Ankerpark 27
Den Helder

Leiden, september 2004

Dröge

Bureau voor Bouwhistorie

Opdrachtgever

Postbus 36
1780 AA DEN HELDER
T +31 (0)223 671 200

Uitvoering

Dröge

Bureau voor Bouwhistorie

Apothekersdijk 37
2312 DD LEIDEN
T +31 (0)71 566 33 10
F +31 (0)71 566 33 11

© Niets uit dit rapport mag worden veeleelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en het uitvoerend bureau.

Voorwoord

De vernieuwing van het stadshart is een belangrijk strategisch project van de gemeente Den Helder. Het project Stadshart geeft invulling aan de strategie van de stad: streven naar het versterken van de identiteit en het imago, het scheppen van een herkenbare en betekenisvolle omgeving en het creëren van een kwalitatief hoogwaardige woon- en leefomgeving. In de planvoorbereiding voor het project heeft de gemeente gekozen voor een integrale en samenhangende aanpak.

In de voorstudie Stadshart (maart 2003) heeft een eerste stedenbouwkundige verkenning plaatsgevonden naar de koers en het ontwikkelingsperspectief van het Helderse Stadshart. Speerpunt daarin is het organiseren van een attractieve verbinding, zowel ruimtelijk, functioneel als architectonisch gezien tussen het Stadshart en Cape Holland en de (binnen)haven. Uitwerking en verdieping vinden momenteel plaats in het Structuurplan Stadshart, gevolgd door masterplannen per onderscheiden deelgebied.

Voor de planvoorbereiding is het gewenst om te komen tot een (her)waardering van een aantal gebouwen, die op grond van architectuurhistorische en cultuurhistorische kenmerken buitengewoon belangrijk kunnen zijn voor de identiteit en herkenbaarheid van het centrum van Den Helder.

De gemeente Den Helder heeft aan Dröge, Bureau voor Bouwhistorie te Leiden opdracht gegeven om ook voor de v.m. Zeevaartschool, Ankerpark 27, een bouwhistorische opname met monumentale waardestelling te verzorgen.

De resultaten hiervan zijn in deze rapportage vastgelegd door D. Geneste onder redactie van ondergetekende.

Onze erkentelijkheid gaat uit naar de medewerkers van de Afdeling Interne Zaken, de Afdeling Bouwen en Wonen en Bureau Stadshart van de gemeente Den Helder.

Tenzij anders vermeld zijn de foto's en tekeningen gemaakt door Dröge, Bureau voor Bouwhistorie.

Commissie
van de Eerste Kamer
van de Staten-Generaal
voor de
opdracht van de
Staten-Generaal

Leiden, september 2004
Drs. J.F. Dröge

1

Bouwgeschiedenis

Sinds het midden van de 19de eeuw is er een Zeevaartschool in Den Helder gevestigd geweest. De noodzaak van een dergelijke opleiding is gezien het karakter van de havenstad en haar bedrijfstakken duidelijk. Rond 1920 ontstonden er plannen om de negentiende-eeuwse school te vernieuwen en uit te breiden. Diverse locaties werden bekeken, maar na een lange strijd met het ministerie werd besloten de nieuwe school te bouwen op de plaats van de oude, die daartoe moesten worden afgebroken. Op 22 november 1929 werd de eerste steen gelegd en binnen een jaar, op dinsdag 9 september 1930, werd de school geopend.

In 1962 werd het inwendige van de school ingrijpend aangepast, en in 1976 kwam een aanbouw met twee vleugels ter weerszijde van de bestaande school die in 1979 werd voltooid. Voor deze ingreep werden de belendende woonpanden afgebroken. Aanvankelijk stond de school bekend als 'Helderse Zeevaartschool'; later werd deze naam omgedoopt tot 'Hogere Zeevaartschool / Noorder Haaks'. Het schoolgebouw staat leeg omdat de zeevaartopleiding elders is ondergebracht. Van de vleugels uit 1979 resteert nu alleen nog de eerste bouwlaag (afb. 1).¹

2

Bouwhistorische beschrijving

Inleiding

Bij de beschrijving van het object is gekozen voor de volgende plaatsaanduiding van de te behandelen terreindelen, gevels en wanden: In principe wordt niet gewerkt met windrichtingen. De hoofdonderdelen van het pand (gevelpartij, vertrek) worden aangeduid door de toevoeging 'voor', 'links', 'achter' en 'rechts', gerelateerd aan de oorspronkelijke voor-gevel. Kleinere onderdelen (gevels, binnenwanden) worden aangeduid van links naar rechts, gerekend vanuit de positie voor en kijkend naar de gevel of wand.

Stedenbouwkundige situatie

Het Ankerpark en omgeving valt in de terminologie van de gemeente Den Helder onder de stedenbouwkundige categorie 'andere gebieden', gezien de concentratie van scholen, politie- en douanegebouwen aldaar. In dit kleine gebied komt verder geen woonbebouwing (meer) voor, waardoor het gebied een specifiek karakter heeft gekregen. Het schoolgebouw zelf is aan een doodlopende weg gelegen op een strook land tussen de wateren Koopvaardersbinnenhaven en het Nieuwe Diep in de nabijheid van de Oude Rijkswerf Willemsoord. Mede door het verdwijnen van de brug over de Koopvaardersbinnenhaven is het Ankerpark erg geïsoleerd komen te liggen. De school ligt met de voorzijde direct aan de straat, en met de achterzijde aan het water van de Koopvaardersbinnenhaven (afb. 2).

Exterieur

Bouwmassa

De school bestaat uit het schoolgebouw uit 1930 met ter weerszijde twee moderne vleugels uit 1979. Het oorspronkelijke gebouw heeft een omvang van 24,40 bij 25,25 bij 14,50 meter, is deels onderkelderd en bestaat uit drie bouwlagen onder een plat dak. Centraal in de school ligt een trappenhuis waaromheen de gang, de lokalen en overige ruimten zijn gelegen (afb. 3). Op de eerste en twee verdieping heeft de school een H-vormig grondplan met aan weerszijden rechthoekige uitsparingen van verschillende omvang. Op de begane grond werden deze uitsparingen in de oorspronkelijke opzet voor een lokaal en fietsenstalling benut (afb. 4).

Vorgevel

De symmetrische vorgevel met centrale entree is drie bouwlagen hoog, met een verhoogde eerste bouwlaag, en drie maal drie vensterassen breed. Voor de gevelopzet en ornamentiek is gebruik gemaakt van een vereenvoudigde Amsterdamse School-trant uit de jaren twintig van de 20ste eeuw (afb. 5). Kenmerkend voor deze stijl zijn de golvende en ronde gevelvlakken, het gebruik van sculptuur, decoraties en lijsten met geometrische motieven van lood, smeedijzer of natuursteen, en meerkleurig metselwerk (afb. 6). De vorgevel, evenals de overige gevels, wordt beëindigd door een borstwering gedekt met pannen en ter weerszijde door grote halfzuilen. De muren zijn tot op het begin van het eerste vensterniveau vervaardigd uit gesinterde baksteen en worden begrensd door een rollaag, gevolgd door muurdammen van gele genuanceerde baksteen. Het schone metselwerk is opgetrokken in staand verband met verdiept voegwerk.

Centraal in de vorgevel ligt de verdiepte en verhoogde entreepartij met aan weerszijden afgeronde muurdammen waarin een vierruits-lintvenster met rollaag is aangebracht. (afb. 7). De afgeronde muurdammen lopen tot aan de toegang met vernieuwde dubbele deur en enkelruitsbovenlicht. De verhoogde toegang is bereikbaar via zes stoeptreden van graniet die naar boven toe in lengte afnemen. Rechts is een brievendoorraat met opschrift van hardsteen in de muur aangebracht. Aan beide afgeronde muren zijn authentieke bronzen handlijsten met gekrulde uiteinden bevestigd (afb. 8). Aan weerszijden van de portiek zijn op de vorgevel langwerpige en rechthoekige sculpturen van ongekleurde terracotta in laagrelief aangebracht. In een expressieve en licht gestileerde vormtaal worden twee manfiguren met attributen uitgebeeld die naar de scheepvaart verwijzen. Beide sculpturen zijn op verschillende plekken licht beschadigd. Onder de linkerfiguur (afb. 9) is een schild met de gemeentekleuren van Den Helder (rood en geel) aangebracht terwijl rechts (afb. 10) de leeuw van Holland, uitgevoerd in rood en blauw, in een schild is te zien. Het is niet bekend wie de ontwerper of uitvoerder van de sculpturen is geweest. Het in bronzen letters uitgevoerde opschrift 'Zeevaartschool' zoals aangegeven op de bestektekening, is niet meer aanwezig.

Naast de entreepartij zijn twee vensterpartijen van ieder drie vensters in de gevel aangebracht. In de voor- en achtergevel correspondeert elke vensterpartij, bestaande uit drie afzonderlijke vensters, met de achterliggende lokalen of werkruimtes. Alle vensterkozijnen zijn witgeschilderd en enkele zijn voorzien van de oorspronkelijk granieten lekdorpels uitwendig en hardstenen dorpels inwendig. De overige dorpels zijn waarschijnlijk bij het plaatsen van de nieuwe kozijnen vervangen door geglazuurde terracottategels. Ieder venster is opgebouwd uit een tweeruits luifel(onder)raam, een éénruits vast(hoofd)raam en een éénruits luifel(boven)raam. De van oorsprong teakhouten vensters zijn vernieuwd. Dit blijkt uit de ontwerptekening en het bestek, die aangeven dat het boven-

raam ook uit twee ruiten heeft bestaan en een klepvenster in plaats van een luifelvenster was. De drie venstergroepen van de tweede en derde bouwlaag zijn identiek van opzet. Boven de vensters loopt op alle verdiepingen over de gehele breedte van de voor- en achtergevel een rollaag. In de borstwering zijn vier ventilatiegleuven aangebracht.

De uiteinden van de voorgevel zijn opgebouwd uit grote halfzuilen van ongeveer 1,5 m doorsnede (afb. 11). Behalve de karakteristieke vormgeving, doen deze halfzuilen dienst als opbergruimte van de hoeklokalen. De halfzuilen vangen aan op het eerste vensterniveau, lopen door tot halverwege de bovenste borstwering en zijn gedekt met een getande lijst van lood. De masthouders, die bovenaan de pilasters zijn bevestigd, zijn vervaardigd van smeedijzer in een geometrische vormen-taal (afb. 12) en doen niet meer als zodanig dienst. Onder de rechter halfzuil is een deur aangebracht die toegang geeft tot een één meter brede gang en de rijwielstalling. Een ander kenmerkend stijlmotief zijn de hoekoplossingen van de borstweringen, inclusief de vier hoeken van de insparingen, die zijn verhoogd en afgerond en middels inzweningen bestaande uit rollagen met de borstweringen zijn verbonden (afb. 13).

Achtergevel

De achtergevel is identiek aan de voorgevel qua opzet en materiaalgebruik (afb. 14). De halfzuilen zijn echter weggelaten en in plaats van de entree zijn op de begane grond twee maal twee extra vensters toegevoegd zodat twee vensterpartijen van ieder vijf vensters worden gevormd.

Linkerzijgevel

De muurdammen vertonen aanzienlijke beschadigingen op plekken waar de nieuwbouw van 1979 bevestigd is geweest. Zo is op de begane grond de muur van geglaazuurde tegels voorzien. Bovendien is de daklijn van het zadeldak en het rookkanaal van het huis dat ten behoeve van de uitbreiding van de school in 1979 is afgebroken in de voorste muur zichtbaar. De tweede bouwlaag van de uitbreiding is inmiddels verwijderd.

De terugliggende wand van de uitsparing in de linkerzijgevel is voorzien van drie oorspronkelijke vensters op de eerste en tweede verdieping (afb. 15). Op de tweede verdieping is later een nooduitgang aangebracht. In de achterste zijwand van de uitsparing is een drieruits-lintvenster aangebracht op de eerste en tweede verdieping. Het kleine venster in de achterste muur van de eerste verdieping is niet oorspronkelijk.

Rechterzijgevel

Gelijk de linkerzijgevel, is de terugliggende wand van de uitsparing in de rechterzijgevel op de eerste en tweede verdieping voorzien van drie rechthoekige vensters voor lichttoetreding tot het trappenhuis en de centrale hal (afb. 16). De eerste van deze vensters is verbouwd tot doorgang tijdens de drie bouwlagen hoge uitbreiding van 1979. In de achterste zijwand van de uitsparing zijn voor de toilethokken drieruits-

lintvensters aangebracht op de eerste en tweede verdieping. Bovendien is het achterste deel van de gevel op elke bouwlaag bezet met drie gekoppelde vensters voor de toilethokken en een vierruitsvenster voor de 'leermiddelruimte'. De vierruitsvensters voor deze ruimte op het achterste gedeelte van de zijgevel, zijn hoogstwaarschijnlijk authentiek en hebben terugvallende bovenruiten. Op de begane grond is de vensteropening gedicht. In het voorste deel van de zijgevel is de gootlijn van het voormalige huis te zien. Ook de rechtergevel vertoont onregelmatigheden veroorzaakt door de aanbouw, maar in mindere mate dan de linkergevel.

Dak

Het platte dak is bedekt met mastiekpapier, cement-mastiek en een grintlaag, en wordt omlijnd door een borstwering met verhoogde hoeken (afb. 17). Deze borstwering van metselwerk is aan de binnenzijde bepleisterd en wordt gedekt door licht overkragende, platte en roodgraauwe pannen, een kenmerkend motief voor de Amsterdamse School-trant (afb. 18). Toegang tot het dak wordt verkregen middels een authentieke houten trap met kwart en een houten traphuisje dat in slechte staat verkeert (afb. 19).

De bedekking van het 'laboratoriumcabinet' links en de kelder rechts in de uitsparingen op begane grondniveau bestond oorspronkelijk uit een bovenlicht in de vorm van een klein glazen zadeldak. Deze zijn bij de uitbreiding van 1979 verwijderd.

Draagconstructie

De buitenmuren en dragende binnenmuren zijn van metselwerk. De kelder is geheel van gewapend beton. Voor de vestibule, projectorcabine en hulpconciërgeruimte zijn op de begane grond eveneens betonnen vloeren gebruikt. De vloerbalken en platbalken van de andere ruimtes zijn van vurenhout. De overige vloeren zijn van rifthouten schroten van 8,5 centimeter breed. De vloer van de centrale hal is op alle verdiepingen van gewapend beton, alsook de trappen en bordesvloeren. De stalen draagbalken van de trap zijn gepleisterd.

Interieur

Trappenhuis en hal

Centraal in de school en in het verlengde van de vestibule ligt de hal met monumentale bordestrap (afb. 20 en 21). De dragende onderdelen van de trap zijn van beton, terwijl de dektreden van graniet zijn (afb. 22). Op de begane grond wordt de ruimte onder de trap gebruikt als bergruimte (afb. 23). Op de oorspronkelijke plattegrond is echter te zien hoe de gehele ruimte onder het bordes als bergruimte dienst deed. Bij de verbouwing van 1962 zijn de wanden tussen de trap en de vier dragende kolommen namelijk verwijderd, alsook de achter- en zijwanden van het bordes op de eerste en tweede verdieping.

Deze zijn vervangen door smeedijzeren balustrades en houten handlijsten (afb. 24 en 25). Bij deze ingreep zijn ook de tegelwanden verwijderd die tot op schouderhoogte tegen de achter- en zijwanden van de trap waren aangebracht, en vervangen door schoon pleisterwerk. De decoratieve bollen op de afgeronde trappalen op de begane grond en de tweede verdieping zijn verdwenen (afb. 26).

De vloer van de hal is op alle verdiepingen met tegels in geometrische en meerkleurige patronen belegd, alsook de vloeren van de garderobes en toiletten. Tegen de wanden van de hal is in 1962 tot op hoofdhoogte een houten lambrizing aangebracht, op enkele plaatsen voorzien van ingebouwde houten etalagekasten, die de oorspronkelijke wanden van majolicategels vervangt. De drie hooggeplaatste en van oorsprong glas-in-loodvensters links en rechts zijn gedicht (afb. 27). Op het middengedeelte van de rechtermuur is een marmeren gedenkplaat aangebracht ter ere van het 100-jarig bestaan van de school in 1963 en het gereedkomen van de interne verbouwing.

Kelder en bergruimte

De verdiepte en waterdichte kelder is geheel van beton en deed oorspronkelijk dienst als ketelruimte voor de centrale verwarming. De twee keldervensters in de voorgevel zoals te zien is op de bestektekening zijn nooit aangebracht. De kelderdeur is authentiek en geheel van ijzer. Grenzend aan de kelder en half verdiept ligt de oude 'rijwiel bergruimte', gedekt met een bovenlicht van glas. Deze stalling was toegankelijk vanuit een doorgang geheel rechts in de voorgevel en gaf via een trap toegang tot de centrale hal. Bij de uitbreiding van 1979 bleef de rijwielstalling bewaard maar werd deze verhoogd met een verdieping die als garderobe dienst deed en tevens toegang verschafte tot de nieuwbouw. Hiertoe werden de oorspronkelijke muurdammen van de rechtergevel en de vensters van de hal verwijderd, en is een bakstenen muur tussen de bestaande trap en de nieuwe garderoberuimte geplaatst.

Begane grond

Linksom beginnend bij de vestibule: Van de oorspronkelijk aankleding en detaillering van de verschillende ruimtes op alle niveaus is nagenoeg niets bewaard gebleven, maar de indeling is in hoofdlijnen hetzelfde (afb. 28). De zwaaideuren tussen de vestibule en de hal zijn vernieuwd.² De indeling van de 'cabineruimte' met tussenvloer voor de projector is veranderd. De collegebanken in de aanpalende ruimte is verdwenen. Het 'laboratoriumcabinet' dat grensde aan de linkermuur is geheel verbouwd. Zo zijn de buitenmuur en het glazen bovenlicht verwijderd en is er een doorgang tot de nieuwbouw gerealiseerd. De oorspronkelijke scheidingsmuur tussen de twee lokalen die grenzen aan de achtergevel is verwijderd. Bovendien is de scheidingsmuur met de oorspronkelijke garderobe weggehaald en is er linksachter een tussenvloer in deze ruimte geplaatst. De leermiddel- en toiletruimtes, de

De afbeelding op deze pagina is een tekening van de kelder van de Zeevaartschool. Het is een eenvoudige, rechthoekige ruimte met een betonnen vloer en muren. Er zijn twee vensters in de voorgevel. De kelderdeur is gemaakt van ijzer. De kelder is verbonden met de begane grond via een trap. De kelder is oorspronkelijk bedoeld als ketelruimte voor de centrale verwarming. De kelder is nu verbouwd tot bergruimte voor de oude rijwielstalling. De kelder is nu verbouwd tot bergruimte voor de oude rijwielstalling.

docenten- en wachtkamer en de vestibule zijn qua indeling hetzelfde gebleven. De oorspronkelijke vierkante bovenlichten met glas-in-lood in de zijwanden en de achter van de hal zijn gedicht met behulp van pleisterwerk.

Verder vermeldt het bestek dat de plafonds in alle vertrekken en lokalen van plinten en grote holle hoeken waren voorzien, en in de directeurs, docenten- en administratiekamer met kooflijsten en ornamentlijsten bewerkt. Hier is in de huidige toestand niets van terug te vinden.

Eerste verdieping

Linksom, beginnende bij de middelste ruimte die grenst aan de voorgevel: In de zijwand van het centrale leslokaal is de oorspronkelijke doorgang tot de directeurskamer verdwenen (afb. 29). In dit lokaal is nog een houten, bollen vensterdorpel te zien die waarschijnlijk authentiek is en deel heeft uitgemaakt van de inrichting van de administratie- en aanpalende directeurskamer. De directeurskamer heeft een nieuwe opzet met gang en achterkamer gekregen. De centrale haard met schouw is verdwenen en vervangen door een gaskachel.

De bovenlichten van het lokaal dat centraal tegen de achtergevel ligt zijn gedicht met pleisterwerk. In het lokaal rechts zijn nog de authentieke radiatoren aanwezig die aangesloten waren op de centrale verwarming. De ruimte hiernaast deed oorspronkelijk dienst als leermiddelruimte maar is omgebouwd tot toilet. Ook hier is net als op de begane grond en de tweede verdieping het vierruitsvenster met terugvallende hoogstwaarschijnlijk authentiek. De drie flankerende vensters zijn opgevuld terwijl het laatste tot doorgang is vergroot om toegang te verschaffen tot de eerste verdieping van de nieuwbouw (afb. 30).

Tweede verdieping

Linksom, beginnend bij de middelste ruimte, grenzend aan de voorgevel: Aan de voorzijde liggen drie even grote lokalen (afb. 31). De binnenzijde van de deur tot de kast in de hoek - het eigenlijke interieur van een van de grote halfzuilen ter weerszijde van de voorgevel - van het meest linkse lokaal is waarschijnlijk de oorspronkelijke éénpaneelsdeur. Hier zijn ook drie authentieke radiatoren te vinden (afb. 32 en 33). De drie vensteropeningen in de linker zijgevel van de hal zijn nog aanwezig. Hiernaast is een doorgang voor een nooduitgang geplaatst, die toegang geeft tot het (verwijderde) dak van de nieuwbouw. De garderobe is voorzien van de oorspronkelijke tegelwand. Deze is opgebouwd uit drie stroken: een lage plintzone van blauwgeglazuurde tegels, een middenstrook van ongeveer één meter van lichtbruine tegels en een bekronende strook van wederom blauwgeglazuurde tegels. Om de vier tegels is een klein, rechthoekig zwartrood tegelornament aangebracht. Het is niet bekend of de houten lijst authentiek is (afb. 34).

De kast onder de trap in het lokaal geheel links aan de achterzijde heeft pas later deze functie gekregen. In dit lokaal

bevinden zich ook twee authentieke radiatoren. De twee naastgelegen lokalen zijn bij elkaar getrokken. In de leermiddelruimte bevindt zich wederom een authentieke radiator, maar in tegenstelling tot dezelfde ruimtes op de begane grond en de eerste verdieping is het venster hier wel vernieuwd omdat dit als buitenvenster dienst deed. Van de drie vensters in de rechterzijwand van de hal is er een verbouwd tot doorgang. Bij de afbraak van de nieuwbouw is de muurdam echter zwaar beschadigd (afb. 35).

3

Waardering

Categorie 1: hoge monumentwaarde; behoud noodzakelijk
Categorie 2: positieve monumentwaarde; behoud wenselijk
Categorie 3: indifferente monumentwaarde; aangepaste
vervanging mogelijk

Externe waardering categorie 1

De voormalige Zeevaartschool is een markant gebouw. Als voorbeeld van de toepassing van de Amsterdamse school-stijl in Den Helder bezit het gebouw grote zeldzaamheidswaarden. De situering nabij het water versterkt die uitstraling. Stedenbouwkundig is het Ankerpark een merkwaardige, kale plek geworden. Het gebouw van de Zeevaartschool is voor zijn omgeving niet alleen vanwege zijn verleden van belang, maar ook voor de toekomst. Behoud is noodzakelijk.

Interne waardering

Bouwmassa en constructie categorie 1 / 3

De oorspronkelijke structuur en opzet van de school zijn goed te herkennen in de huidige massa en indeling. De monumentwaarde is dan ook hoog; behoud noodzakelijk. De doorbrekingen naar de nieuwbouw aan weerszijden op met name begane grondniveau, maar ook die op de eerste en tweede verdieping zijn storend en derhalve indifferent (negatief) te waarderen; verwijdering is gewenst.

De draag- en dakconstructies zijn oorspronkelijk en hebben een hoge monumentwaarde; behoud is vereist.

Exterieur

Gevels categorie 1 / 3

De ornamentiek, de vensterindeling en het materiaalgebruik van de voorgevel en in mindere mate van de achtergevel is zeer kenmerkend voor de bouwstijl en in goede staat overgeleverd. De waardering is derhalve hoogmonumentaal; behoud is vereist. De opzet en afwerking van de zijgevels zijn bij de uitbreiding in sterke mate aangetast en derhalve indifferent (negatief); aanpassen is nodig.

Interieur

Kelder categorie 3

De kelder en de stalling zijn bij de uitbreiding van 1979 ingrijpend veranderd en volledig indifferent van waarde.

Trappenhuis en hal categorie 1 / 3

De vloer, dektreden, bovenste handlijsten en trappalen hebben op alle verdiepingen een hoge monumentwaarde; behoud is noodzakelijk. De gepleisterde trapwanden zijn indifferent te waarderen. De lambrizing, etalagekasten en indeling van de bovenlichten zijn ook van een latere datum en van indifferente waarde; vervanging is mogelijk.

Begane grond categorie 1 / 3

De centrale trap heeft een hoge monumentwaarde; behoud is noodzakelijk. De doorbreking rechts van de hal naar de nieuwbouw is sterk ontsierend en heeft een indifferente (negatieve) monumentwaarde; vervanging is mogelijk. In mindere mate geldt dit ook voor de veranderingen links van de hal. De veranderde inrichting van de lokalen en werkruimtes heeft een indifferente waarde.

Eerste verdieping categorie 1 / 3

Van de veranderde inrichting van de lokalen en andere werkruimten hebben alleen de oorspronkelijke radiatoren en de houten vensterdorpels op de eerste verdieping een hoge waarde; behoud is noodzakelijk. De overige inrichting is van indifferente waarde.

Tweede verdieping categorie 1 / 3

De aankleding van de lokalen en overige ruimtes is in grote mate veranderd en indifferent van waarde. De tegelwand in de garderobe is kenmerkend en als enige oorspronkelijke majolica tegelwand in de school bewaard gebleven en heeft derhalve een hoge monumentwaarde; behoud vereist.

4

Advies

De voormalige Zeevaarschool aan het Ankerpark bevat voldoende waarden, kwaliteit en zeldzaamheid om de geldende status van gemeentelijk monument te rechtvaardigen. Bij toekomstige ontwikkeling (ook van de omgeving) zou de school een prominente rol kunnen spelen.

Een aantal adviezen:

Gezien het lokale en cultuurhistorische belang van de school voor Den Helder, en de beeldbepalende gevel, is herstel en conservering van de sculpturen aan de voorgevel sterk aan te bevelen. In dit kader kan ook overwogen het oorspronkelijke opschrift boven de entree en de vlaggestokken terug te plaatsen.

De doorbrekingen en muurdammen die aan weerskanten van de hal tijdens de verbouwing zijn aangebracht, dienen in de oude staat teruggebracht te worden teneinde het trappenhuis van voldoende natuurlijk licht te voorzien. Ook kan overwogen worden de oorspronkelijke daklichten van de fietsenstalling en het 'laboratoriumcabinet' in de oorspronkelijke staat terug te brengen.

De tegelvloeren van de hal op alle verdiepingen, de tegelwand in de garderobe op de tweede verdieping en de oorspronkelijke radiatoren dienen geconserveerd te worden, alsook de dektreden, bovenste handlijsten en trappalen van het trappenhuis.

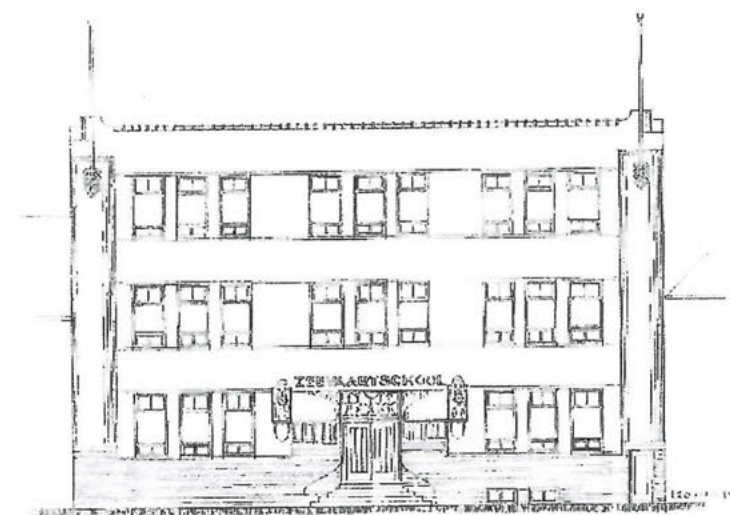
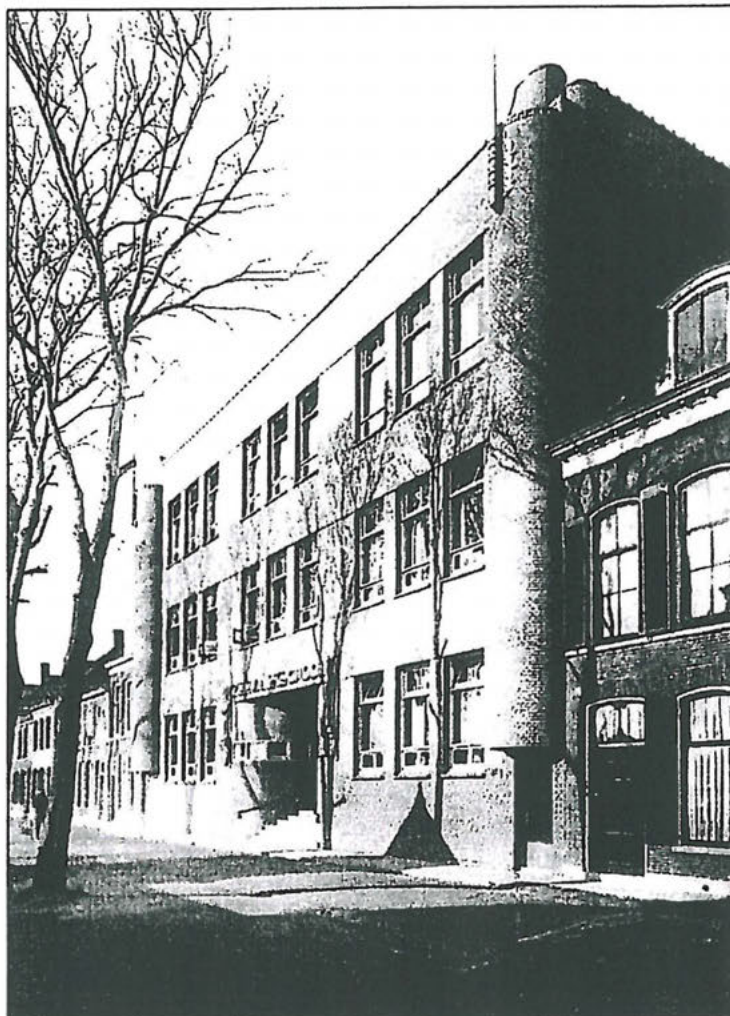
Voor het exterieur geldt dat de zijgevels aanzienlijke beschadigingen vertonen als gevolg van de aanbouw uit 1979. Afhankelijk van de inrichting van het interieur en de naastgelegen ruimten, strekt het zeer tot aanbeveling deze onregelmatigheden te verhelpen. Het dakhuisje dient gerepareerd te worden.

Afbeeldingen

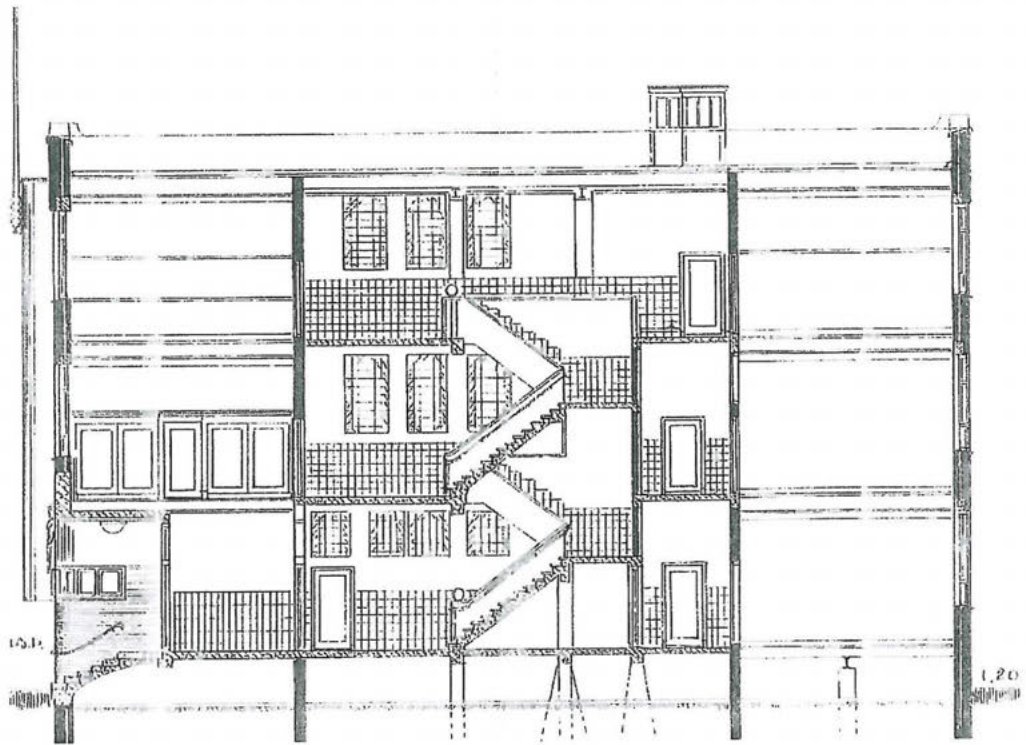
Alle afgebeelde foto's zijn gemaakt door Dröge, Bureau voor Bouwhistorie, met uitzondering van de historische welke door de Helderse Historische Vereniging beschikbaar zijn gesteld. Tekeningen zijn digitale bewerkingen (niet op schaal) door de auteur van originelen uit het archief van Bouwen en wonen van de gemeente Den Helder. De kadastrale situatiediaagram hieronder is door de gemeente geleverd.

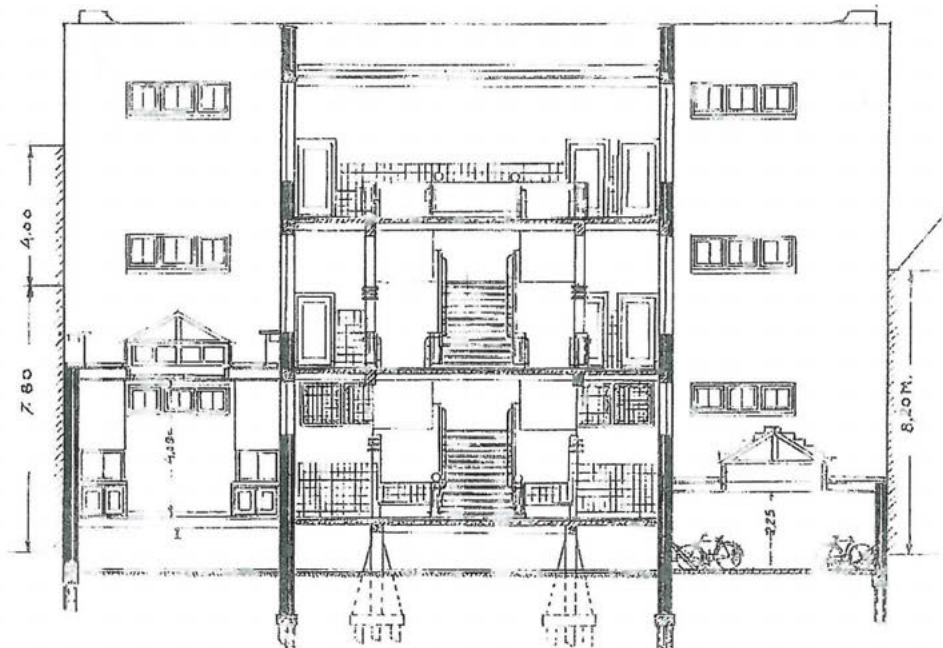

Afb. 3: De Zeevaartschool direct na de bouw in 1930, met belendende woonbebouwing

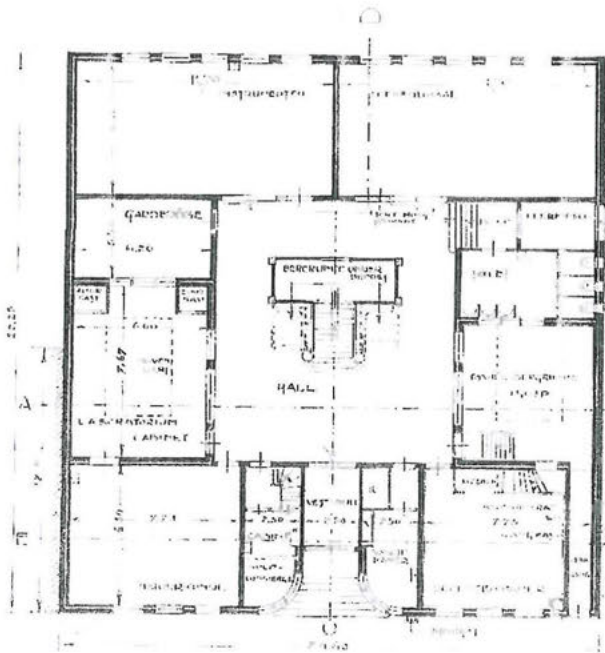
Afb. 4: Voorgevel, tekening uit het bestek.

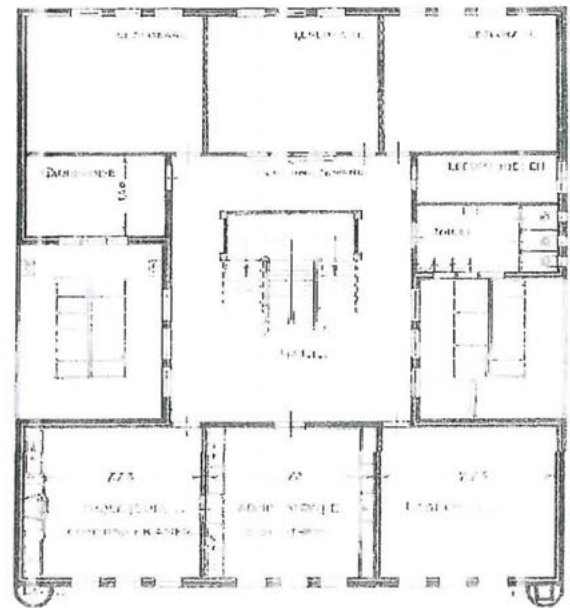
Afb. 5: Langsdoorsnede van de oorspronkelijke situatie, met in het centrum het trappenhuis.

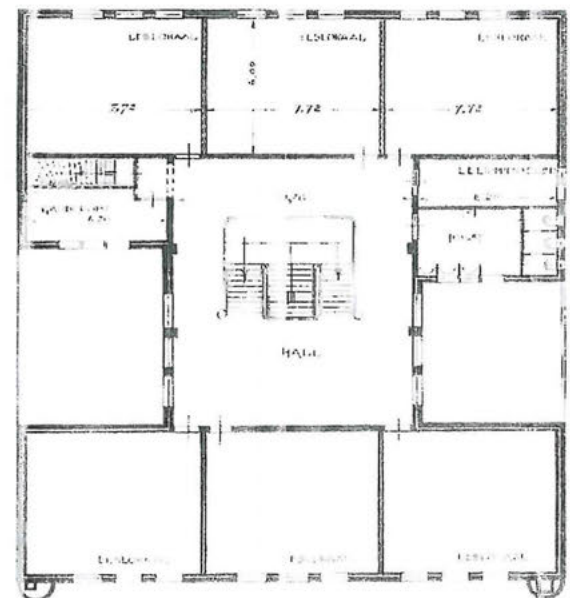
Afb. 6: Dwarsdoorsnede met het oorspronkelijke trappenhuis.

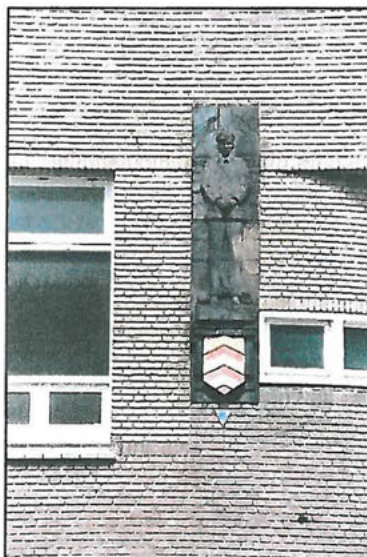
Afb. 7 (links, boven): Plattegrond van de oorspronkelijke opzet van de begane grond.

Afb. 8 (rechts, boven): Plattegrond van de oorspronkelijke opzet van de eerste verdieping.

Afb. 9 (rechts, onder): Plattegrond van de oorspronkelijke opzet van de tweede verdieping.

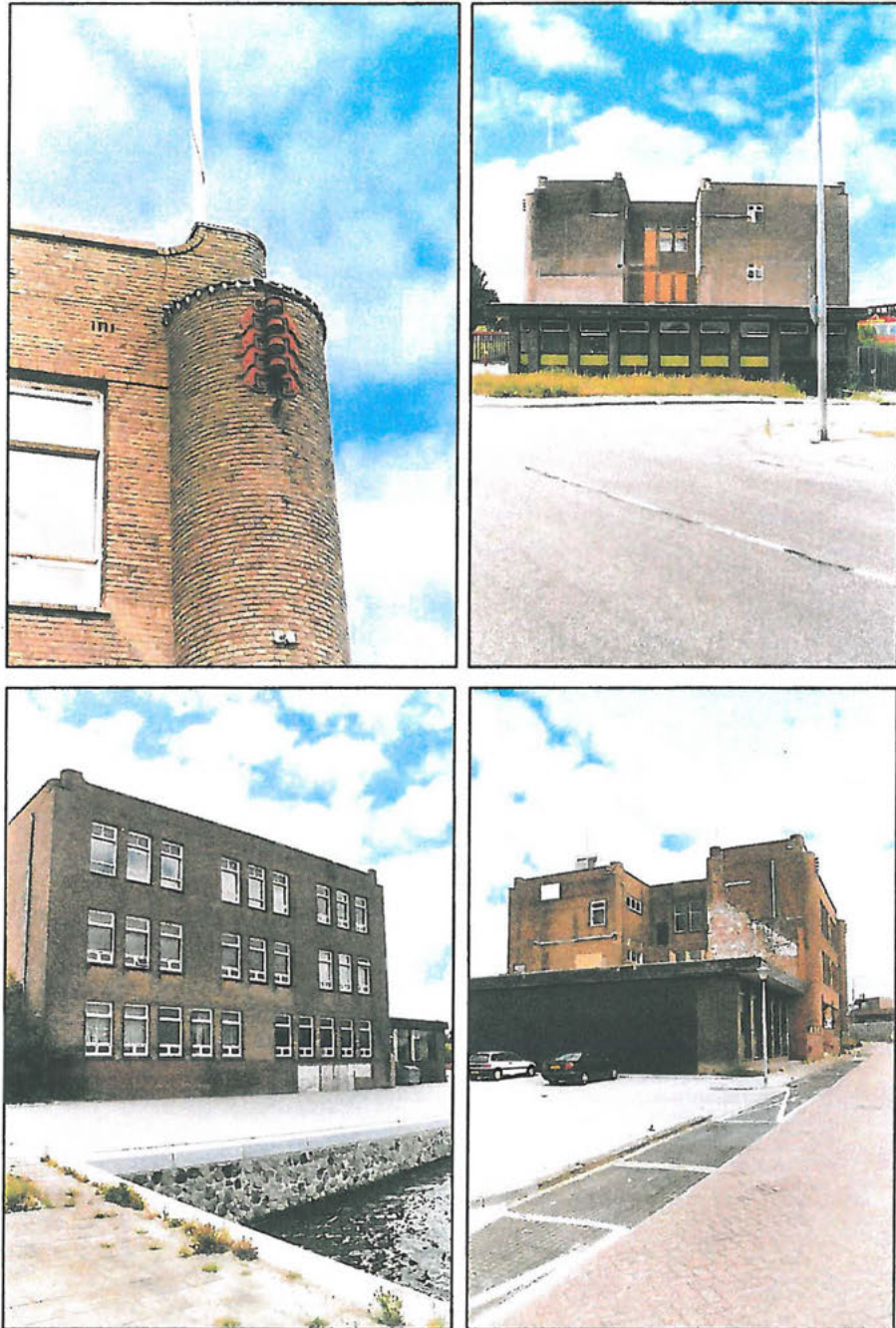

Afb. 10 (boven): De afgeronde hoek links van het portaal met authentieke bronzen handlijst.

Afb. 11 (links, onder): De terracotta sculptuur links van de entree, met een schild waarop de gemeentekleuren van Den Helder zijn aangebracht. De sculptuur is in het centrum rechts licht beschadigd.

Afb. 12: De terracotta sculptuur rechts van de entree, met een schild waarop de leeuw van Holland is aangebracht. De sculptuur is in het centrum en linksonder licht beschadigd.

Afb. 13: De verhoogde halfzuil op de rechterhoek van de voorgevel. De deur geeft toegang tot de rijwielstalling.

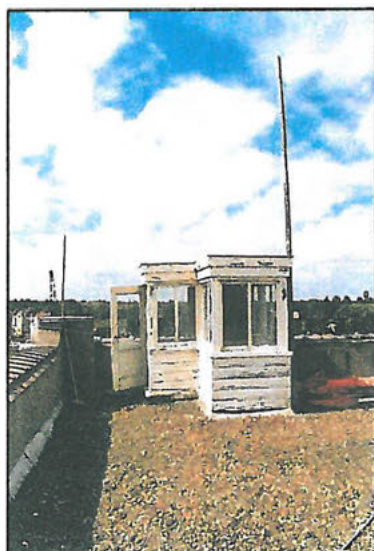
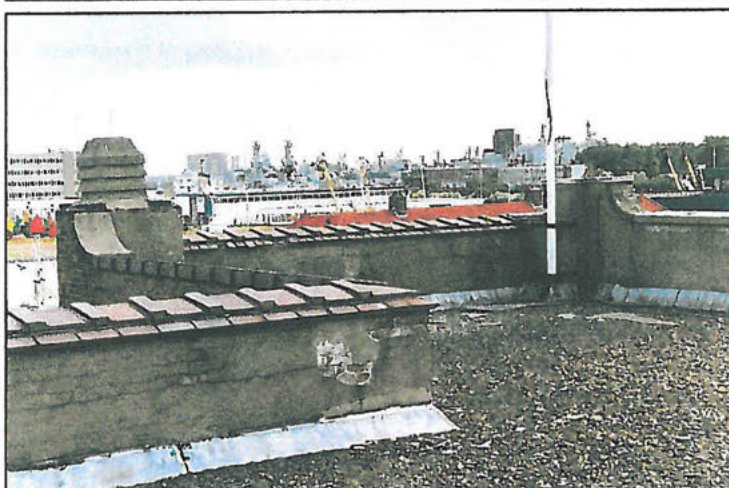

Afb. 14: De smeedijzeren masthouders en loden tandlijst van de rechter halfzuil. De vormentaal is zeer kenmerkend voor de Amsterdamse School-stijl

Afb. 15 (rechts, boven): De rechtergevel. Eén van de drie vensters in de terug liggende muur is bij de uitbreiding van 1979 omgebouwd tot doorgang naar de nieuwbouw.

Afb. 16 (links, onder): De achtergevel met rechts nog zichtbaar een restant van de uitbreiding van 1979.

Afb. 17: De linker zijgevel. Duidelijk zichtbaar is de daklijn van de woning, die voor de uitbreiding van 1979 gesloopt is. Zie ook de door de aanbouw veroorzaakte onregelmatigheden in de muren.

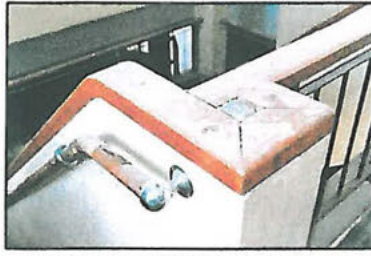

Afb. 18: De afgeronde borstwering van de rechtergevel. De betonnen ventilatiekap is van latere datum

Afb. 19: De dakbedekking en borstwering op het dak.

Afb. 20: De platte pannen op de borstwering zijn een zeer kenmerkend motief van de Amsterdamse School.

Afb. 21 (inzet links): Houten traphuisje als toegang tot het dak.

Afb. 22 (links, boven): De trappalen met houten handlijst zijn op alle verdiepingen authentiek, maar de bollen zijn verdwenen.

Afb. 23 (links, midden): Interieur van de hal op de begane grond, gezien naar de rechtervleugel. Te zien zijn de oorspronkelijke tegelvloer, de lambrisering uit 1962 en de doorgang tot de nieuwbouw uit 1979. Bij deze ingreep werd de drie vensters doorgetrokken tot doorgangen en de bovenlichten gedicht.

Afb. 24 (links, onder): Het trappenhuis op de eerste verdieping. Hier is goed te zien hoe de bovenlichten van de zijvensters (geheel rechts) zijn gedicht.

Afb. 25 (rechts): De kolommen onder het bordes kwamen bij de verbouwing van 1962 vrij te staan en werden van een houten omtimmering voorzien.

Afb. 26: De trap op de tweede verdieping. Ook hier is de van oorsprong dichte balustrade in 1962 vervangen door een smeedijzeren hekwerk.

Afb. 27 (rechts, boven): Originele wandtegels in de garderobe linksachter op de tweede verdieping.

Afb. 28 (links, onder) :Het meest linkse (hoek)lokaal op de tweede verdieping. Te zien zijn de drie authentieke radiatoren en het interieur (binnenkast) van de halfzuil.

Afb. 29: De kast in het hoeklokaal met waarschijnlijk de oorspronkelijke één-paneelsdeur.

Bijlage

Bestek 1929

Gemeente
DEN HELDER,

Dienstjaar 1929.

BESTEK No. 3.

No. _____

Aanbesteed den : _____

Aannemer : _____

Aannemingsom : _____

Met 2 teekeningen.

Com. pub. Werken

BESTEK en VOORWAARDEN, waarnaar door
Burgemeester en Wethouders van Den Helder zal worden
aanbesteed:

**Het bouwen van een Zeevaart-
school aan het Ankerpark te
Den Helder.**

INHOUD:

- Eerste Afdeling: **Algemeene omschrijving.**
Tweede " **Voorschriften voor de uitvoering.**
Derde " **Voorwaarden van algemeenen aard.**

EERSTE AFDEELING.

Algemeene omschrijving.

ARTIKEL 1.

§ 1. De in dit bestek omschreven werken betreffen het bouwen van een Zeevaartschool aan het Ankerpark te Den Helder, bestaande hoofdzakelijk in:

- a. Het afbreken van de bestaande gebouwen.
- b. Het bouwen van een Zeevaartschool, en
- c. Het verrichten van grond-, terrein- en rioleeringswerken.

Alles met bijlevering van daartoe benodigde materialen, bouwstoffen, arbeidsloonen, transporten, enz., volgens de hierbij behorende teekeningen, de navolgende bepalingen en later te geven detailteekeningen, aanwijzingen en orders.

TWEEDE AFDEELING.

Voorschriften voor de uitvoering.

ART. 2.

Peil.

§ 2. Het peil, waarnaar alle hoogten en diepten zijn geregeld, is de bovenkant van de begane grondvloeren van het gebouw; het is op de teekeningen aangegeven door P. en overigens gemakkelijk daaruit af te leiden.

Het wordt op het terrein door een vast merk aangegeven en is gelegen op 2.20 M. + N.A.P = 1.00 M. boven de kruin van de straat van het Ankerpark.

ART. 3.

Hoofdafmetingen.

§ 3. Het gebouw heeft de volgende hoofdafmetingen:

Breedte langs de straat	24.40 M.
Diepte langs de belendingen	25.25 "
Hoogte boven P.	± 14.00 "

ART. 4.

Afbraak.

§ 4. De bestaande gebouwen, met uitzondering van den Zuidelijken scheidingsmuur, geheel afbreken. De afkomende heele steenen mogen, na gebikt, opgetast en goedgekeurd te zijn, aan de nader te noemen fundeering verwerkt worden. De overige afbraak zoospoedig mogelijk van het werk verwijderen.

ART. 5.

Belendingen.

§ 5. Het sloopen der gebouwen moet oordeelkundig en zoodanig geschieden, dat de belendende perceelen daarvan geen schade of hinder ondervinden. Daartoe worden de scheidingsmuren, op aanwijzing der Directie, van de noodige stutten, stempels en schoren voorzien. Eventueele schade aan de belendende gebouwen, tijdens het sloopen of uitvoeren der in dit bestek genoemde werken ontstaan, komt ten laste van den aannemer en wordt door hem en op zijne kosten, ten genoegen der Directie, hersteld.

Voor den kelderput nabij den Noordelijken scheidingsmuur een voldoende sterk damwand inheien, om ontgronding van het naastliggende perceel te voorkomen.

ART. 6.

Grondwerken.

§ 6. De ontgravingen voor de fundeering, den kelder, alsmede die voor de rioleering met putten en septie-tank, geschieden tot de aan te geven diepten en ter voldoende breedten, zoodanig, dat binnen die ontgravingen de werken ongehinderd uitgevoerd kunnen worden. Mede daartoe de sleuven en putten door pompen naar behooren en geregeld droog houden, zoolang tot de metsel- en betonwerken voldoende verhard zijn.

Daarna de ontgravingen weder aanvullen met zuiver zand.

De grondslag onder de vloeren effenen en zoonoodig met zuiver zand ophoogen tot 0.90 M. + N.A.P. Deze ophooging moet in de rijwielbergplaats en de daarheen leidende gang plaats hebben tot aan den onderkant van den betonvloer.

Het terrein achter het gebouw, indien noodig, ophoogen, egaliseeren en onder aan te geven hellingen brengen.

Overtollige grond en puin van het terrein vervoeren.

ART. 7.

Paalfundeering.

§ 7. Voor de paalfundeering zijn noodig:

20 holle gewapend betonpalen, diam. 0.30 M. (systeem de Waal), en 5 idem diam. 0.20 M., allen lang 8.50 M., en

385 dennen heipalen, elk lang 7.— M.

De holle palen inpulsen; dit geschiedt vóór het afbreken der fundeering van de bestaande gebouwen.

Na het inpulsen van 3 palen een doelmatige proefbelasting aanbrengen, opdat de Directie het draagvermogen dezer palen kan vaststellen.

Op de betonpalen de later te noemen gewapendbetonbalken aanbrengen. Deze balken zoodanig te construeeren, dat zij de aangrenzende scheidingsmuren kunnen ondervangen. Daartoe in deze muren, volgens aanwijzing der Directie de vereischte openingen maken en later weder dichten.

De verdere fundeeringswerken moeten zoonoodig wachten tot na het gereedkomen dezer werken.

De houten palen moeten, zonder de schors gemeten, een omtrek hebben op 1 M. van den kop van 0.80 M. en aan den punt van 0.55 M.

De Directie heeft het recht de opgegeven lengte der palen te wijzigen; de meerdere of mindere lengte wordt verrekend volgens de in art. 31 genoemde eenheidsprijzen.

De koppen der palen na het inheien afzagen ter hoogte van 3.05 M. ÷ P., uitgezonderd die van den kelder: deze op 3.15 M. ÷ P. afzagen.

ART. 8.

Rioleeringen.

§ 8. Achter de School door het Marine-etablisement naar de Binnenhaven een rioleering maken van betonbuizen, wijd 0.20 M., als loozing van een van klinkers in sterke mortel te metselen inspectieput, groot binnenwerks 0.75 × 0.75 en diep 1.— M., bodem en wanden dik 0.18 M. en voorzien van gewapendbetondeksel, dik 6 cM.

De rioleering loopende achter de bebouwing aan het Ankerpark naar de Binnenhaven ter lengte van de school opbreken. Het eene rioleinde afsluiten en het andere met betonbuizen wijd 0.20 M. op de inspectieput aansluiten.

Onder den vloer de op de teekening aangegeven rioleering maken van geasphalteerde gegoten ijzeren buizen wijd 0.15 M., voorzien van de noodige bochten, ontstoppingsstukken en spruiten voor

aansluitingen van afvoerleidingen voor regen- en spoelwater, voor zoover mogelijk steunende op onder metselingen op de bodemafsluiting onder het gebouw.

In den grond een septic-tank plaatsen van gewapend beton met een inhoud groot 6 M³. bewerkt volgens later te geven teekening. De tank met geasphalteerde gegoten ijzeren buizen wijd 0.15 M. op de inspectieput aansluiten.

Verder voor aansluiting van standleidingen 2 gemetselde ontvangputjes maken inwendig groot 0.22 × 0.22 M. van samenstelling als de inspectieput. Deze putjes met geasphalteerde gegoten ijzeren buizen wijd 12 cM. op de septic-tank aansluiten.

ART. 9.

Gewapend betonwerken.

§ 9. De gewapend betonwerken bestaan in het maken van:

Een waterdichte kelder; ongeveer 21 M³. beton.

Fundeeringsstrooken, -balken en -blokken; ongeveer 36 M³. beton.

Vloeren, balken, trappen, kolommen, lateien, enz.; ongeveer 125 M³. beton.

Deze werken moeten opgedragen worden aan en uitgevoerd door een soliede beton firma ten genoegen der Directie. Die firma moet naar ontvangen aanwijzingen, uitgewerkte teekeningen en berekeningen der verschillende constructies aan de Directie ter goedkeuring overleggen. De berekeningen moeten voor de vloeren en trappen gebaseerd zijn op een toevallige belasting van 400 K.G. per M². grondvlak. Het geheel moet uitgevoerd worden volgens de Gewapendbetonvoorschriften 1918 (G. B. V. 1918).

Meergenoemde firma zal het door haar te maken werk schriftelijk en minstens 10 jaren garanderen, terwijl ook de aannemer gedurende dien tijd aansprakelijk blijft voor de schade of gebreken welke aan het werk mochten ontstaan. Zoowel de aannemer als de betonfirma onderteekenen het op zegel gestelde garantiebewijs.

ART. 10.

Metselwerken.

§ 10. De metselwerken uitvoeren in cementmortels omschreven in § 11.

De fundeeringen en de binnenmuren maken van boeregrauw in slappe basterdmortel; aan de fundeeringen mogen afkomende gebikte steenen verwerkt worden.

De trasramen van blauwe klinkers in sterke mortel.

De buitenmuren van gele genuanceerde vlakke klinkers in basterdmortel.

De binnenspouwmuren van hardgrauw in basterdmortel.

De fundeeringen verkrijgen een zwaarte gelijk aan de dikte van de opgaande muren, uitgezonderd de begrensende muren van de fietsenbergplaats met de gang, waarvan de fundeeringen een halven steen zwaarder dan de opgaande muren zijn. De fundeeringen van het voorgebouw en de op de teekening aangegeven penanten verkrijgen een hoogte van 1.40 M. tot aan 1.20 M. ÷ P.; de overige van 1.20 M. tot aan 1.40 M. ÷ P., echter met uitzondering van den kelder en de muren, op holle palen gefundeerd, waarbij het trasraam direct op de gewapend betonconstructie komt te dragen.

Aan den voorgevel uitmetselingen maken voor de onderste stoeptrede en een stortkoker naar den kelder.

Op de fundeeringen trasramen maken hoog 10 lagen, ter dikte der opgaande muren, bij den voor-, achter- en de in het gezicht komende zijgevels over minstens een halven steen dikte tot de onderkant der raamkozijnen en op de penanten volgens de op de detailteekeningen aan te geven maten.

De opgaande muren volgens de op de teekening aangegeven maten. De spouwwijdte bedraagt 0.06 M.

De binnenmuren boven het Instrumenten- en Teekenlokaal zijn spouwmuren van drijfsteen in basterdmortel. Elke muur 0.10 M. dik en de spouw 0.05 M. wijd.

In het Laboratorium 2 zuurkasten met wanden dik 0.11 M., kanalen tot boven het dak, afgedekt met betonplaten.

Het luchtkanaal en de verwarmingsschoorsteen binnendaks bewerken als de binnenmuren en buitendaks gelijk de buitenmuren. Het luchtkanaal, wijd 0.22 × 0.22 M., verkrijgt, wanden dik 0.11 M., de schoorsteen wijd 0.44 × 0.44 M. van 0.22 M. De kanalen afdekken met hardstenen platen dik 6, respectievelijk 10 cM.

In den kelder onder de ketels enkele kleine penanten en een laag vuurvaste steen in gelijksoortige mortel aanbrengen.

In de binnenmuren onder den beganen grondvloer de noodige kruip- en luchtgaten uitsparen.

De kruipgaten, groot 0.50 × 0.75 M., overspannen met een-steensbogen of lateien van gewapend beton.

In de buitenmuren de vereischte ventilatiesleuven sparen.

Onder het geheele gebouw een bodemafsluiting maken bestaande uit een vleilaag van gebikte goedgekeurde steenen waarover een laag stampbeton dik 5 cM.

In den voorgevel terra-cottaornamenten en bronzen letters inmetselen en bevestigen.

Bereiding der metselspecie.

§ 11. De samenstelling der metselspecie is als volgt:

Slappe basterdmortel: 1 deel cement, 1 deel schelpkalk en 4 deelen zand voor fundeeringen en binnenmuren.

Basterdmortel: 1 deel cement, 1/2 deel schelpkalk en 3 deelen zand voor buitenmuren.

Sterke mortel: 1 deel cement en 3 deelen zand voor trasramen.

Voegwerk.

§ 12. De voegen van de buitenmuren flink diep uitkrabben en later met een teruggehouden voeg afvoegen.

Voor het voegen de muren goed schoonmaken met verdund zoutzuur en met water afspoelen.

De voegspecie is van samenstelling als de metselspecie, eventueel met toevoeging van kleurstof.

ART. 11.

Natuursteen.

§ 13. Volgens onderstaande specificatie en later te geven detailteekeningen leveren, bewerkeⁿ en stellen :

5.200 M³. Beiersch graniet;
1.500 „ hardsteen, en
0.500 „ Obernkirchner zandsteen.

NAAM.	Aantal.	Lengte in M.	Breedte in M.	Dikte in M.
Graniet :				
Stoeptreden	1	5.20	0.35	0.17
	1	4.20	—	—
	1	3.40	—	—
	1	3.—	—	—
	1	2.80	—	—
	1	2.60	—	—
Stoeperk	1	2.50	1.25	—
Dorpel	1	2.12	0.23	0.10
Neuten	2	0.80	0.17	—
Dorpel	1	1.02	0.23	—
Neuten	2	0.80	0.17	—
Raamdorpels	2	1.20	0.15	0.12 ^s
Dektreden	1	3.50	0.32	0.06
	2	3.10	—	—
	26	2.50	—	—
	38	1.60	—	—
	5	1.50	—	—
Hardsteen :				
Kozijndorpels (binnen)	31	0.93	0.15	0.07
Neuten	52	0.25	0.26	0.20
„	10	—	0.21	0.15
„ W.C.	18	—	0.18	—
Dekplaten kanalen	2	—	—	0.06 en 0.10
Brievendoorlaat	1	0.85	0.22	0.22
Zandsteen :				
Platen zuurkasten	2	1.70	1.40	0.10

Het meer of minder laten verrekenen volgens de eenheidsprijzen genoemd in art. 31.

ART. 12.

Tegelwerken.

§ 14. De gewapend betonvloeren in de Vestibule, Hall, Trapbordessen, Garderobes, Toiletten, toegang naar het Toilet en de W.C.'s met vloertegels beleggen; oppervlakte ongeveer 510 M².

De wanden in de Vestibule, de Toiletten, de W.C.'s en de Hall tot 1.50 M., in de Garderobes tot 1.60 M., de stootborden der trappen, de schouw in de Directeurskamer en de binnenzijden der trapopgangen aan de leuningzijden over de geheele hoogte en aan de muurkanten verspringend, bezetten met majolicategels; oppervlakte ongeveer 480 M².

In de leslokalen en de conciiergekamers de wanden bij de waschbakken ter hoogte van 1.50 M. en breedte van 1 M., de wanden in de zuurkasten ter hoogte van 1 M. bezetten en de vensterbanken in de leslokalen beleggen met majolicategels; oppervlakte ongeveer 30 M².

In de W.C.'s de tusschenwanden van de urinoirgroepen maken van Badcelsteen (tweezijdig bewerkt); oppervlakte ongeveer 7 M².

Voor de vloeren te rekenen op tegels van f 4.50 per M². inkoop; voor de wandtegels op f 5.50 per M². en voor de Badcelsteenwanden op f 15.40 per M².

Achter de voordeuren en in de Rijwielbergplaats verdiepte matkuilen maken, omsloten door koperen L strooken 2 × 25 × 25 m.M.

De tegels naar aanwijzing en onder goedkeuring der Directie leveren met bijpassende plinten, randen en dektegels.

De vloeren eerst uitvlakken, de muren vertinnen, de tegels en plaksteen in basterdcementmortel leggen en zetten en zuiver vlak en dicht opleveren.

De lekdorpels onder de raamkozijnen maken van Offerhaus' dorpelsteen no. IV; lengte ongeveer 100 M.; te rekenen op f 2.50 inkoop per M². lengte.

ART. 13.

Stucadoorswerken.

§ 15. De wanden van den kelder, de trapopgang naar het dak, de bergplaats onder de trap en de rijwielbergplaats met de gang berapen met basterdmortel en vlak en glad opschuren met schuur-specie.

De wanden van de leslokalen, met inbegrip van de Natuurkunde-, Laboratorium-, Instrumenten- en Teekenlokalen, de wachtkamer hulp-conciërge en de Leermiddelen afdeling ter hoogte van 2.20 M. berapen met sterke cementmortel en vlak en glad opschuren. De overige wandvlakten in bovengenoemde lokalen en vertrekken en de wanden in de Hall, de Trapopgangen en Garderobes, boven de tegelbekleedingen, berapen met kalkmortel en daarna vlak en fijn opschuren met schuur-specie, bestaande uit gegoten kalk en gezeefd duinzand.

De wanden in de Toiletten en W.C.'s, boven de tegels berapen met kalkmortel en gips en daarna afpleisteren met fijne gegoten kalk en gips.

De wanden in de Directeurskamer, Administratie- en Docentenkamer achter de lambrizeeringen berapen met kalkmortel en afkwasten en boven de lambrizeeringen berapen met kalkmortel en afpleisteren als bont werk.

Plafonds.

§ 16. De betonzolderingen met de balken en de onderkanten der trappen in 2 lagen berapen met basterd- en kalkmortel en daarna vlak en glad afpleisteren met fijne gegoten kalk en gips.

De overige plafonds, uitgezonderd in de Rijwielbergplaats en de gang, bestaan uit riet en pleisterwerk. De plafonds worden in alle vertrekken en lokalen van plinten en groote holle hoeken voorzien; in de Directeurs-, Docenten- en Administratiekamer met kooflijsten en ornamentlijsten bewerkt.

De ijzeren balken, welke in het gezicht komen, met haringgraatstaal bekleeden en tegelijk met de plafonds afpleisteren.

Samenstelling der pleisterspecie.

§ 17. De samenstelling der pleisterspecie is als volgt:

Sterke cementmortel: 1 deel cement, 3 deelen rivierzand.

Basterdcementmortel: 1 deel cement, $\frac{1}{3}$ deel schelpkalk en 4 deelen rivierzand.

Wit pleisterwerk: 4 deelen gegoten stuifkalk en 3 deelen gips.

Kalkmortel: 1 deel schelpkalk, 2 deelen rivierzand.

ART. 14.

Timmerwerken.

§ 18. De buitendeurkozijnen met deuren en ramen zijn van teakhout.

De raamkozijnen met ramen van grenenhout, de kozijnonderdorpels van teakhout, de roeden en naalden van eikenhout.

De binnendeurkozijnen met deuren en betimmeringen van vurenhout, de kozijnonderdorpels van eikenhout en de paneelen van triplex Ockumé, uitgezonderd 4 deurkozijnen met deuren, enz. die geheel van eikenhout zijn.

Een en ander met uitzondering der onderdorpels van die deurkozijnen waarvoor natuursteen omschreven is.

§ 19. Onderstaande deur- en raamkozijnen met deuren, ramen en betimmering leveren en plaatsen, met voldoende draadankers en klossen in het metselwerk stellen en daaraan verbinden en geheel compleet opleveren.

De juiste afmetingen worden op de detailteekeningen aangegeven.

Omschrijving.	Dagmaten in M.		Houtzwaarte in cM.				Bemerkingen.
	Hoogte.	Breedte.	Kozijnen.	Ramen.	Deuren.	Paneelen.	
1 voordeurkozijn met dubbele deuren en vaste bovenramen.	3.50	2.—	10 × 17	5	5	2.8	Geheel teakhout kalf 12 × 17 cM. graniet dorpel, enz.
1 voordeurkozijn met deur . .	2.10	0.90	10 × 17	—	5	2.8	Geheel teakhout, graniet dorpel, enz.
2 kelderraamkozijnen met klep-ramen	1.10	0.50	10 × 15	4.5	—	—	Graniet dorpel.
52 raamkozijnen met bovenklep-, midden vaste en onder naar buiten draaiende ramen.	2.45	1.30	10 × 15	4.5	—	—	2 kalven 10 × 15 cM. onderdorpels teakhout 10 × 15 cM. Zijwangen met glas.
2 raamkozijnen entree met gebogen dorpels, 2 vaste en 2 draairamen	0.75	2.60	10 × 15	4.5	—	—	3 middenstijlen 8 × 15 cM. onderdorpels teakhout 12 × 15 cM.
3 raamkozijnen leermiddelen met bovenklep- en onder vaste ramen	1.30	1.20	10 × 15	4.5	—	—	Middenstijlen 8 × 15 cM. kalf 10 × 15 cM. zijwangen.
9 W.C. raamkozijnen met klep-ramen	0.65	0.40	10 × 15	4.5	—	—	Zijwangen.
6 raamkozijnen garderobe en toiletten met 2 vaste en 1 klepraam	0.95	2.90	10 × 15	4.5	—	—	2 tussenstijlen 8 × 15 cM. zijwangen.
2 raamkozijnen met draairamen.	0.75	0.50	10 × 15	4.5	—	—	
12 raamkozijnen met glas in lood sponningen	2.20	1.20	10 × 15	—	—	—	Met glaslatten.
8 raamkozijnen met glas in lood sponningen	1.15	1.10	10 × 15	—	—	—	Met glaslatten.
2 binnenraamkozijnen met glas in lood sponningen	1.20	2.40	10 × 15	—	—	—	1 middenstijl glaslatten.
1 binnenraamkozijn met glas in lood sponningen	1.20	3.80	10 × 15	—	—	—	3 tussenstijlen glaslatten.
1 buitendeurkozijn garderobe met deur	1.20	0.80	10 × 15	—	4.5	2.8	Onderdorpel en paneel teakhout. Bovendorpel 10 × 18 cM.
1 tochtpuikozijn vestibule met dubbele doordraaiende glasdeuren en vast bovenraam .	3.50	2.20	10 × 17	5	5	—	Hardsteenen neuten. Deuren en raam met glaslatten.
3 binnendeurkozijnen met deuren	2.15	0.90	10 × 15	—	4.5	1.2	Eiken onderdorpel 7 × 15 cM. Paneel triplex.
31 binnendeurkozijnen met deuren	2.15	0.90	10 × 15	—	4.5	1.2	Hardsteen dorpels, enz. Paneel triplex.
9 W.C. deurkozijnen met deuren	2.11	0.80	6.5 × 12	—	4.5	1	Hardsteenen neuten Paneelen triplex.
2 kastdeurkozijnen met dubbele deuren	2.15	1.50	6.5 × 12.5	—	3.7	1	Paneel triplex.
1 kastdeurkozijn	1.80	0.85	6.5 × 12.5	—	3.7	1	Paneel triplex.
1 deurkozijn hulp-conciërge met glasdeur	1.80	0.85	6.5 × 12.5	—	3.7	1	Paneel triplex.
1 deurkozijn rijwielbergplaats met deur	1.40	0.85	10 × 15	—	4.5	1	Paneel triplex.

Balklagen, vloeren en platten.

§ 20. De balken en de platvloeren zijn van vurenhout. De andere vloeren, uitgezonderd in de Leermiddelen afdelingen, van Rifthout, dik 2.8 cM., in schroten van 8.5 cM. breed.

De lengten zijn hieronder bij benadering opgegeven doch worden op de detailteekeningen nader vastgesteld.

Balklagen met overspanningen grooter dan 6 M. met 2 rijen kruisen versterken.

Omschrijving.	Aantal.	Zwaarte in cM.	Lengte in M.	Bemerkingen.
Vloerbalklagen:				
Wachtkamer	10	6.5 × 10	2.60	Op betonvloer.
Docentenkamer.	10	"	6.50	" "
"	15	6.5 × 12	1.30	
Natuurkunde	11	8 × 15	8.—	
Laboratorium	12	"	6.35	
Instrumenten- en Teekenlokaal . .	36	8 × 20	6.35	
Overige leslokalen	72	10 × 28	6.25	
"	72	"	6.55	
Leermiddelen	20	6.5 × 16.5	2.30	
Platbalklagen:				
Laboratorium	4	8 × 28	6.50	
"	2	"	4.50	
"	10	6.5 × 16.5	1.75	
Rijwielbergplaats	2	8 × 28	4.50	
"	2	8 × 20	4.—	
"	1	"	1.8	
"	10	6.5 × 16.5	1.70	
Hoofdgebouw	35	8 × 28	6.55	
"	35	"	6.25	
"	4	5 × 28	6.55	
"	4	"	6.25	
"	17	8 × 20	8.40	
"	17	"	4.40	
"	1	"	3.85	
"	1	"	2.50	
"	6	6.5 × 16.5	3.85	
"	3	"	2.50	
"	10	"	5.50	
Kruisen	—	5 × 7.5	300.—	
Plafondhangers.	—	6.5 × 16.5	980.—	
"	—	5 × 15	155.—	
Schuine hoekribben 	—	10 × 10	210.—	
Riftvloeren	812 M ² .	2.8 × 8.5	—	Blind vernagelen en oliën.
Vurenhouten vloeren	81 "	2.8 × 12	—	
Platvloeren	600 "	2.8 × 15	—	

Buitenbetimmeringen.

§ 21. Op het platte dak een trapportaal van stijlen, zwaar 12 × 12, dorpels 10 × 17, boeiboorden 3.8 × 20, beschieting dik 2.8, ramen en deur dik 3.8 cM., alles van grenenhout. Het portaal afdekken met mastiek op een platvloer dik 2.2 en leggers zwaar 6.5 × 16.5 cM. Plafond en wanden aan de binnenzijde beschieten met kraalhout, dik 1.6 cM., alles van vurenhout.

Boven het Laboratorium en de Rijwielbergplaats 2 lichtkappen, elk groot 3.— × 4.50 M. binnenwerks, de stijlen zwaar 10 × 10, nok 10 × 15, boeiboorden 3 × 20 en buitenschot dik 2.8 cM., alles van grenenhout.

De lichtkappen aan de binnenzijden beschieten met kraalhout, dik 1.6 cM., waarin bij elk 4 draaibare gedeelten zijn aangebracht.

De kap in het Laboratorium aan de onderzijde afsluiten met een leggraam op regels, zwaar 4 × 10 cM., voorzien van draaibare gedeelten.

Boven den voorgevel 2 vlaggestokken, lang 9.— M., van zware Noordsche sparren met knoppen, etc. volgens nadere opgave.

Op het platte dak een roosterwerk van Redwood, breed 3 en lang 34 M., op regels zwaar 6 × 7.5 cM., met schroten zwaar 2.5 × 7.5 cM.

Binnenbetimmeringen.

§ 22. Voor toegang naar het platte dak een trap, breed 0.90 M., hoog 22 treden, boomen en treden dik 3.8, stootborden 1.6 en spil 12 × 12 cM., voorzien van leuning.

Een trap naar de Cabine, breed 0.85 M., hoog 10 treden, op dezelfde wijze bewerkt.

De onderzijden van de plafondhangers en de daarvoor bestemde verdieping- en platbalken betengelen met schroten zwaar 2.5 × 6.5 cM., met tusschenruimten van 5 cM.

In de Rijwielbergplaats en Gang plafonds van kraalhout dik 1.6 cM. met plinten zwaar 1.6 × 10 cM. De deurkozijnen betimmeren met platstukken, dagstukken enz.

In de Docentenkamer een kapstoknis, hoog 2.50, breed 2.50 en diep 1.— M. van regelwerk, dik 2.2 cM. en triplex paneelen dik 0.8 cM.

Verder een lambrizeering, langs de gang en de kelderingang hoog 1.20 M., overigens 1.50 M., regels dik 2.2 en triplex paneelen dik 0.8 cM.

Boven de gang en de kelderingang 10 kasten, hoog 1.30, diep 0.50 M., met draaideuren dik 2.5 cM. en triplex paneelen dik 0.6 cM. Deze werken, met inbegrip van de raam- en deurbetimmeringen, zijn van vurenhout.

De kapstoknis en de kasten van boven afdekken met hout dik 2.2 cM. De achter- en tusschenschotten dik 1.6 cM. en de borden (2 hoog) dik 2.2 cM. op keeplatten en woutermannen.

Alles van vurenhout.

Langs 2 wanden in de Administratiekamer 9 kasten hoog 2.50 M. met schuifdeuren dik 3 cM. en triplex paneelen dik 1 cM.

De raam- en deurbetimmeringen van vurenhout.

De kasten met verhoogde vloeren en plafonds dik 2.2 cM., achter en tusschenschotten dik 1.6 cM. op regels, 5 hoog borden, dik 2.8 cM. op keeplatten en woutermannen, van vurenhout.

In de Directeurskamer betimmeringen in vurenhout aan: een schouw, 2 kasten, een lambrizeering, hoog 1.50 M., deur- en raambetimmeringen, volgens nader te geven detailteekening.

Boven de tegelbekleedingen in de Garderobes planken aanbrengen zwaar 2.8×25 cM., stoplijst en dekljst zwaar 3.5×5 cM. van vurenhout, ter bevestiging van kapstokhaken.

In de leslokalen buiklijsten en kaartlatten zwaar 2×7 cM. aanbrengen.

In de kamer voor den Hulpconcierge onder de cabine een schotwerk met glasdeur en 2 kasten breed 1 M., met paneeldeuren, 4 hoog borden, stijlen zwaar 5×6.5 cM. en beschieting en borden dik 2.2 cM.

In de Rijwielbergplaats vaste rekken voor ongeveer 70 rijwielen, bestaande uit latten zwaar 3.5×5 cM. en schroten zwaar 2.2×7.5 en 2.5×10 cM.

Langs alle houten vloeren plinten aanbrengen, zwaar 2×15 cM.

Aan de in het gezicht komende ijzeren balken houten klossen bevestigen voor het aanbrengen van haringgraatstaal.

In de wachtkamer een brievenbus van vurenhout.

In de kast onder de trap naar het platte dak borden aanbrengen dik 2.8 cM.

In de kast in de wachtkamer een plafond dik 2.2 cM. en 5 hoog borden, dik 2.8 cM. op sponninglatten.

In de leer-middelen-bergplaatsen stellingen hoog 2.25, breed 0.50 en voor elke bergplaats lang 6.— M., van stijlen en regels zwaar 5×7.5 cM., met 4 hoog borden dik 2.8 cM.

De betontrapeulingen voorzien van dekljsten, platstukken en rondo leuning, waarvoor noodig ongeveer 1.100 M³. teakhout.

In het Natuurkunde- en Instrumentenlokaal podiums groot 4.— \times 5.— M. en 4.— \times 4.50 M. van leggers en stijltjes zwaar 6.5×16.5 cM., scheggen, alles van vurenhout, beschieting en vloerhout van Rifthout, dik 2.8 cM.

Onder de zandsteenplaten van de Zuurkasten in het Laboratorium kastjes met deurtjes en legplanken; boven de platen kozijnen met schuiframen en betimmering volgens later te geven detailteekening.

In de kamer concierge een kastje voor berging van sleutels.

Verder een stelling voor de expansievaten van vurenhout, zwaar 6.5×12 cM., met schoren zwaar 3×15 cM.

ART. 15.

Hang- en sluitwerken.

Voor aankoop van hang- en sluitwerken, benodigd voor de deuren, ramen, enz. neemt de aannemer een bedrag op in zijn inschrijvingssom groot f 1200.—, waarover de Directie kan beschikken; het vervoeren, verwerken, plaatsen en monteeren van alle daaronder vallende kramerijen als scharnieren, paumelles, sloten, deurkrukken, espagnoletten, klinksloten, handgrepen, drangveeren, rolsloten, vastzethaken, enz., alsook van deurbellen met onderdeelen en brievenplaten zijn voor rekening van den aannemer.

ART. 16.

IJzerwerken.

§ 24. Aan steunen en stroppen vlaggemasten, ankers, beugels, bouten, spouwankers, enz. verwerken 600 K.G. gesmeed ijzer, in verrekening volgens de in art. 31 genoemde eenheidsprijzen.

Aan profielijzer is noodig:

2	getrokken	ijzeren	balken	D.N.P. no.	28	lang	6.75	M.
1	"	"	"	"	20	"	8.—	"
3	"	"	"	"	22	"	6.50	"
4	"	"	"	B.P.	22	"	6.—	"
2	"	"	"	"	24	"	6.40	"
2	"	"	"	"	88	"	11.20	"

Een cabinedeur met kozijn, groot in den dag 0.85×1.80 M., geheel van ijzer. Verder een projectieschuif in raampje, eveneens van ijzer.

Een kelderdeur met kozijn, groot in den dag 0.90×2.10 M., geheel van ijzer.

8 stuks gegoten ijzeren vergaarbakken.

112 M. gegoten ijzeren standleiding, wijd 8 cM., met de noodige hulpstukken, voor afvoer van regenwater.

De afvoeren van 3 boven elkaar gelegen groepen van elk 3 closets maken van geasphalteerde gegoten ijzeren standpijpen, wijd 12 cM., met de noodige hulpstukken.

Eenzoo voor 3 boven elkaar gelegen groepen van elk 3 urinoirs en voor 12 waschbakken van geasphalteerde gegoten ijzeren standpijpen, wijd 5 cM., met hulpstukken, totaal ongeveer 75 M.

Op de septictank een ontspanningspijp tot boven het dak van gegalvaniseerde gaspijpen, wijd 4 cM.

Op de lichtkappen 28 stuks glasroeden van 1 ijzer, zwaar 50 × 50 mM., bekleed met kappen en gootjes van zink, no. 14.

Een aanwezige luidbel opnieuw bevestigen en bruikbaar opleveren.

ART. 17.

Sanitaire artikelen.

§ 25. Naar keuze der Directie de navolgende sanitaire artikelen leveren en stellen :

9 closets, compleet met spoelreservoirs, enz., à f 35.— per stuk.

9 urinoirs, in groepen van 3, met koperen syphons, reservoirs en spoeliurichtingen, enz., à f 100.— per stuk.

6 waschbakken voor leslokalen, à f 25.— per stuk.

6 waschbakken voor toiletten met zeepapparaten, à f 40.— per stel.

De hiervoren genoemde prijzen zijn inkoopsprijzen. Het meer of minder van den inkoop wordt verrekend.

ART. 18.

Lood- en zinkwerken, enz.

§ 26. Gedurende den bouw aanbrengen en verwerken :

1900 K.G. lood, zwaar 18 K.G. per M²., aan afdekkingen van muren, bewerkt volgens nadere opgave.

1170 K.G. lood, zwaar 15 K.G. per M²., aan loketten, slabben en strooken.

100 K.G. lood aan buizen, wijd 1¹/₂" , voor afvoerleidingen van waschbakken.

150 K.G. zink no. 14 aan kiezelranden, kiezelbakken, luchtkokers, enz.

Bovengenoemde hoeveelheden verrekenen volgens de eenheidsprijzen genoemd in art. 31.

De platte daken bedekken met 3 lagen cement-mastiek, het mastiekpapier zwaar 2 K.G. per M²., op onderlagen van viltpapier; oppervlakte ongeveer 600 M². Het mastiek afdekken met een grintlaag dik 4 cM.

ART. 19.

Glas-, verf- en behangwerken.

§ 27. De openingen van de ramen, deuren en zijwangen bezetten met halfwit Fransch glas, 1e soort dubbele dikte, echter met de volgende uitzonderingen :

De ramen van de benedenverdiepingen aan de straatzijde geheel en de groote middenruiten van alle groote ramen van het gebouw bezetten met getrokken glas dik 5 mM.

Van de gebogen ruiten één stuks extra leveren als reserve.

De lichtkappen beleggen met draadglas en het legraam boven het Laboratorium met matglas.

Verder 50 M². glas in lood à f 15.— per M². inkoop, in verrekening.

De ruiten, voorzoover noodig, in slappe stopverf drukken, op kurk pennen, met welbereide stopverf (geen machinale) aanstoppen en van binnen aanstrijken.

Het houtwerk dat met metselwerk in aanraking komt, benevens het ijzerwerk, vóór de plaatsing tweemaal meniën; de kozijnen vóór de plaatsing grondverven en de verbindingen met verf opsluiten.

Het buiten hout- en ijzerwerk gronden, stoppen, plamuren, in de verf schuren, overgronden en afverven met Ripolin-, Japanol- of Veluvineverf in op te geven kleuren en tinten.

Het in het gezicht komende binnen hout- en ijzerwerk, met uitzondering van de bovenkanten der vloeren en de eiken betimmeringen, gronden, stoppen, plamuren, in de verf schuren, overgronden en afverven met standolieverf, in op te geven kleuren en tinten.

Het teakhout aan de voordeuren en trapleuningen behandelen met poriënvulsel en daarna tweemaal lakken.

Voor buitenwerk loodwit met zinkwit gebruiken, voor binnenwerk alleen zinkwit.

De radiatoren en in het gezicht komende pijpen der verwarming 2 maal met radiatorenverf bestrijken.

De wanden boven de lambrizeeringen en kasten in de Directeurs- en Docentenkamer en de wanden in de Administratiekamer met Waddingsveen's grondpapier beplakken en overlakken met meubelpapier à f 3.— per rol met bijpassende randen.

Op lokaal- en andere deuren naar aanwijzing nummers en opschriften aanbrengen.

ART. 20.

Water- en lichtleidingen.

§ 28. Het aanleggen der water- en lichtleidingen geschiedt door de Gemeente; de aannemer moet daarbij hulp verleen, als het breken en dichten van gaten in hout- en muurwerk en verder wat naar het oordeel der Directie noodig is.

ART. 21.

Centrale verwarming.

§ 29. Bij het aanleggen der centrale verwarming, waarmede een speciale firma op dit gebied belast wordt, moet de aannemer hulp verleenen, als het breken en dichtn van gaten in hout- en muurwerk, het in metselen van pijpbeugels en radiatoren dragers, het helpen bij het vervoeren en plaatsen van de ketels en het vervoeren van radiatoren indien daarvoor meer dan twee arbeiders noodig zijn, het leveren van het water noodig voor de beproevingen der verwarming en verder wat naar het oordeel der Directie noodig is.

ART. 22.

Bouwstoffen.

§ 30. Ten aanzien der te verwerken bouwstoffen, voorzoover niet reeds omschreven, gelden de volgende bepalingen:

a. *Beton*. De samenstelling van het beton moet zijn:

Gewapend beton: 1 deel cement, 2 deelen rivierzand en 3 deelen grind.

Idem voor den kelder: 1 deel cement, 1 deel rivierzand en 2 deelen grind.

Stampbeton: 1 deel cement, 3 deelen rivierzand en 4 deelen grind.

b. *Metselsteen en -specie*: Het zand voor de bereiding der metselspecie moet zijn zuiver scherp rivierzand, het cement van een gunstig bekend staand merk kunscement, de schelpkalk van goede kwaliteit.

De metselsteen moet zijn volgens door de Directie goed te keuren monsters.

c. *Hout*. Voor zoover niet anders omschreven is moet het hout meskant bezaagd, van goede kwaliteit en zonder gebreken zijn. Het mag buitenlandsch gezaagd hout zijn, uitgezonderd voor kozijnen, ramen, deuren en betimmeringen waarvoor binnenlandsch gezaagd hout moet gebruikt worden; bovendien moet het fijne timmerhout buiten het hart gezaagd zijn.

Het hout moet behoorlijk op strijken gelegd met versch afgezaagde einden ter keuring aangeboden worden en, na goedgekeurd te zijn, goed afgedekt en op latten opgeslagen worden.

Het eikenhout voor de binnenbetimmeringen moet Slavonisch eikenhout zijn.

d. *IJzer*. Het plaat-, staaf- en profielijzer moet vloeijzer zijn, bereid volgens het basisch Martin-Siemensproces, terwijl het gegoten ijzer van beste kwaliteit en zuiver afgewerkt moet zijn.

ART. 23.

Behandeling der werken.

§ 31. a. *Heiblokken*. Het gewicht van het heiblok moet ongeveer 450 K.G. zijn; de valhoogte van het blok niet meer dan 2.50 M. De zakingen der palen moeten nauwkeurig opgenomen worden.

b. *Rioleringen*. De verbindingen der betonriolen met sterke mortel aanstrijken en van de ijzeren leidingen en standpijpen met lood aangieten. De putten glad en met holle hoeken afpleisteren.

Het geheel moet goed gangbaar en waterdicht afgeleverd worden.

De aanleg door het Marineterrein moet in overleg met de betreffende autoriteiten geschieden.

c. *Metselwerken*. Het in den grond komende metselwerk en het metselwerk onder de begane-grondvloeren deugdelijk met de metselspecie volgooien en afkwasten.

Het metselwerk in Noordsch-, kruis- en halfsteensverband, vol en zat in de specie, zonder staande tanden, gelijktijdig optrekken met geen grooter hoogteverschil dan één steiger en voorzien van de gevorderde ontlastingsbogen, boogopeningen, rollagen, lateien, uitmetselingen, enz. De lagen naar buiten afwaterend leggen en de steenen voor de verwerking goed nat maken; een en ander geheel volgens de teekeningen en later te geven aanwijzingen.

Alle muren loodrecht optrekken, de stootvoegen goed boven elkander en naar de verdeellat werken. Het zoom- en slabbenlood te gelegentijd in metselen.

Voor de bereiding der metselspecie en het natmaken der steenen water gebruiken uit de waterleiding ten koste van den aannemer.

De spouwankers in metselen op afstanden van 10 koppen breedte en 10 lagen hoogte.

d. *Natuursteen*. De natuursteen, waar noodig, van dookgaten voorzien.

De stoep- en traptreden na het leggen, door het aanbrengen van planken tegen beschadiging beschermen.

e. *Stucadoorswerken*. Het riet voor de stucplafonds moet droog Maasriet zijn, bevestigd met gegloeid koperdraad en vertinde kopspijkers op afstanden van 8 cm. Het riet daarna berapen met kalkmortel en gips in twee lagen en afpleisteren met fijne gegoten kalk en gips.

f. *Timmerwerken*. De timmerwerken worden naar den eisch van goed en net werk, naar opgave vervaardigd, met de gevorderde pennen, lasschen, loeven, gaten, tanden en verdere verbindingen en waar noodig van stevige muurhouvasten voorzien.

Voor de bevestiging van verschillende onderdeelen, zooals plinten, dagstukken, enz., met het metselwerk, de benooidige klossen inmetselen.

De opgegeven maten zijn buiten pennen en lasschen en niet verbindend.

Bij elke groep door kruisen versterkte balken, de 2 eerste en 2 laatste balken door bouten of ankers aan elkander verbinden.

g. *Lood- en zinkwerken.* De lood- en zinkconstructies worden voorzien van klampen, kralen, loketten, kiezelkeeringen, uitlooppijpjes, enz., de naden goed gesoldeerd en alles waterdicht bewerkt.

DERDE AFDEELING.

Voorwaarden van algemeen aard.

ART. 24.

Algemeene voorwaarden.

§ 32. De algemeene voorwaarden, behoorende bij de bestekken der Gemeente Den Helder, zijn op dit werk van toepassing.

ART. 25.

Hoeveelheden en Onvoorzienne zaken.

§ 33. Gegadigden wordt aanbevolen de juistheid der opgegeven maten, gewichten en hoeveelheden te onderzoeken, aangezien de Directie bij ontdekking van eenig verschil in de berekening geen aanmerkingen of vorderingen van den aannemer, hoe ook genaamd, aanvaard, daar hij verplicht is het geheele werk gereed en in goede orde op te leveren.

Alle opgegeven maten zijn gerekend in het werk en zonder de lasschen.

De Directie behoudt zich het recht voor de opgegeven maten der onderdeelen te wijzigen.

Onder onvoorzienne zaken verstaat de Directie die, welke vooraf niet te bepalen waren, zoodat zij alle vermeerderingen of verminderingen van werken, daardoor ontstaan, vooraf met de aannemer overeenkomt en verrekend volgens het bepaalde bij Art. 30.

Voor niet voorzienne of nader op te geven werken zal elke aannemer, bedoeld in art. 35, te verwerken **2½ procent** zijner aannemingssom, welk bedrag in zijn inschrijvingssom moet zijn begrepen.

Hij zal geen reclames kunnen gronden op vergissingen, welke in de teekening of het bestek mochten zijn geslopen, doch de leveringen en bewerkingen hebben te verrichten, zooals de aard van het werk zulks vereischt en kennelijk bedoeld is.

ART. 26.

Uitvoering.

§ 34. Het werk in alle deelen met de meeste zorg naar genoegen van de Directie uitvoeren, volgens de teekeningen, dit bestek en de nader te geven detailteekeningen, uitslagen en orders.

De aannemer verricht al datgene, wat tot eene goede samenstelling wordt vereischt en tot eene volledige uitvoering kan geacht worden te behooren, ook al is dit alles hier niet letterlijk genoemd.

De Directie regelt de uitvoering en de volgorde der werkzaamheden, in verband met een spoedige geheele of gedeeltelijke ingebruikname van de gebouwen of werken, waaraan de aannemer zich stiptelijk moet onderwerpen. Zij heeft ten alle tijde het recht om gedurende de uitvoering der werken, al die werkzaamheden in en op het terrein en in de gebouwen te doen verrichten door andere aannemers of fabrikanten, zonder dat de aannemer van dit bestek hiervoor iets in rekening kan brengen of die andere werken mag belemmeren.

De aannemer is verplicht van alle bouwmaterialen of constructiedeelen, welke hij wenscht toe te passen, op verlangen van de Directie een bewijs van oorsprong over te leggen.

Indien hieruit mocht blijken, dat de bedoelde materialen of constructiedeelen van buitenlandsch fabrikaat zijn en de Directie van oordeel is, dat deze in even goede kwaliteit en tegen niet hooger prijs in het binnenland kunnen worden betrokken, zal de aannemer verplicht zijn deze te bestellen van binnenlandsch fabrikaat, tenzij hij het aannemelijk maakt, dat dit wegens kwaliteit of prijs onmogelijk is.

De aannemer heeft zich verder te houden aan de plaatselijke verordeningen en voorschriften en neemt de daaruit voortvloeiende verplichtingen voor zijne rekening.

De aannemer is verplicht alle voor dit werk aan te nemen werkkrachten door tusschenkomst van de Gemeentelijke Arbeidsbeurs, alhier te betrekken.

Indien de werken, genoemd onder sub a en b van art. 35, aan twee verschillende aannemers gegund worden, hebben zij zich onderling te verstaan omtrent de uitvoering der werken. Zij zijn beiden en elk afzonderlijk verantwoordelijk voor schade aan elkanders werken toegebracht en gehouden alles geheel gereed en ten genoegen der Directie op te leveren, zonder dat de gemeente eenige schadeloosstelling, hoe ook genaamd, zal verstrekken.

ART. 27.

Loodsen en schuttingen.

§ 35. De aannemer plaatst gedurende de uitvoering een goed ingericht schaftlokaal en een waterdichte kalkloods voor de bereiding van de metselspecie, voorzien van steenen- en houten vloeren.

Voor met de werken wordt aangevangen plaatst de aannemer langs de voor- en achterzijde van het bouwterrein een 2 M. hooge schutting met de noodige afsluitbare poorten en aan de voorzijde van een valscherp voorzien. De schutting aan het Ankerpark moet op de hoeken van zonsonder- tot zonsopgang van 2 helder brandende roode lantaarns worden voorzien.

Gedurende den tijd, dat op het werk niet gearbeid wordt, zal op het werk een wacht worden geplaatst.

ART. 28.

Directieket en detailteekeningen.

§ 36. De aannemer zorgt voor een goed ingericht dagverblijf voor de Directie, op aan te wijzen plaats, minstens 16 M². groot, voorzien van een privaat, afsluitbare kast, teekentafel met lade, schrijftafel, stoelen, drinkwater, handdoeken en waschelegenheid. Het schoonhouden, verlichten en verwarmen behoort mede tot zijne verplichtingen.

Verder moet in de keet een goede verbandkist beschikbaar worden gesteld. Deze kist blijft het eigendom van den aannemer.

De detailteekeningen blijven het eigendom der Gemeente; zij mogen door den aannemer niet van het werk worden verwijderd; de aannemer heeft voor eigen rekening in de behoefte van duplicaten te voorzien.

ART. 29.

Rampen.

§ 37. Alle rampen, schade of tegenspoeden, waaronder ook brandschade en schade aan belendende perceelen, welke gedurende de uitvoering en het onderhoud der werken mochten ontstaan, zijn voor rekening en risico van den aannemer.

De werken worden tijdens de uitvoering en het onderhoud door den aannemer genoemd onder a van art. 35. verzekerd tegen brandschade bij een solide Nederlandsche brandwaarborgmaatschappij, ten genoegen van Burgemeester en Wethouders, op naam van de Gemeente Den Helder, en de polis daarvan aan hen overgelegd.

ART. 30.

Wijziging en verrekening.

§ 38. De Directie kan desverlangd afwijkingen van dit bestek en de teekeningen gelasten; het daaruit voortvloeiend meerder of minder werk zal verrekend worden, tenzij zij meent vooraf met den aannemer eene schikking omtrent het bedrag der kosten te moeten treffen.

De meerder geleverde werken worden bijbetaald; de minder geleverde afgetrokken.

De in het bestek omschreven werken en leveringen worden niet verrekend tenzij uitdrukkelijk het tegendeel vermeld is.

Voor ziekteverzekering van werklieden, kosten van drukwerken, enz., neemt de aannemer, genoemd onder a. van art. 35, een bedrag in zijn aannemingsom op groot f 600.—,

Bij den aanvang van het werk wordt een staat aangelegd voor meerder en minder werk, wekelijks bijgehouden en door de Directie en den aannemer geteekend voor accoord.

Niet op dezen staat voorkomende werken worden niet verrekend.

Burgemeester en Wethouders behouden zich het recht voor het meerdere werk door anderen te laten uitvoeren, van welke werken de aannemer de uitvoering ongehinderd zal moeten toestaan.

ART. 31.

Eenheidsprijzen.

§ 39. De eenheidsprijzen, bedoeld in § 468 der A. V., zijn voor dit werk:

1 M. dennen heipaal	f	2.—
1 M ³ . graniet aan dorpels en treden	325.—	
1 „ hardsteen aan dorpels en neuten	300.—	
1 „ zandsteen aan platen	300.—	
1 K.G. gesmeed ijzer	0.45	
1 „ lood	0.40	
1 „ zink	0.70	

ART. 32.

Tijdsbepaling en onderhoud.

§ 40. Na de gunning wordt dadelijk met de werken een aanvang gemaakt.

De werkzaamheden worden uitgevoerd binnen negen maanden na de gunning der aanbesteding, met uitzondering van het glas-, verf- en behangwerk, genoemd in art. 19, die tien maanden na de gunning gereed moeten zijn.

Elke aannemer is, zonder gerechtelijke inverzuimstelling, een korting van vijftig gulden op zijn aannemingssom verschuldigd voor elken werkdag, waarmede de gestelde termijn wordt overschreden.

De aannemers onderhouden voor hunne rekening de door hen gemaakte werken tot 4 maanden na de algeheele oplevering en goedkeuring en herstellen de gebreken die er aan mochten ontstaan of worden ontdekt, ten genoegen van den Directeur van Gemeentewerken.

Indien naar het oordeel van den Directeur van Gemeentewerken geen genoegzame voortgang met de uitvoering der werken wordt gemaakt, nemen Burgemeester en Wethouders die maatregelen, welke zij noodig achten, geheel ten koste van den aannemer.

ART. 33.

Betaling.

§ 41. De betaling geschiedt voor den aannemer van alle werken, met uitzondering van de glas-, verf- en behangwerken, genoemd in Art. 19, in zes termijnen:

De eerste termijn, groot $\frac{2}{10}$ der aannemingssom, verminderd met het bedrag genoemd in art. 15, als, naar het oordeel der Directie, minstens $\frac{3}{10}$ van het werk gemaakt is.

De tweede termijn, groot $\frac{2}{10}$ der aannemingssom, verminderd met het bedrag genoemd in art. 25, als minstens $\frac{5}{10}$ van het werk gemaakt is.

De derde termijn, groot $\frac{2}{10}$ der aannemingssom, verminderd met het bedrag genoemd in art. 30, als minstens $\frac{7}{10}$ van het werk gemaakt is.

De vierde termijn, groot $\frac{2}{10}$ der aannemingssom, als minstens $\frac{9}{10}$ van het werk gemaakt is.

De vijfde termijn, groot $\frac{1}{10}$ der aannemingssom, na afloop en goedkeuring van het geheele werk.

De zesde termijn, groot $\frac{1}{10}$ der aannemingssom, na het einde van den onderhoudstijd, wanneer gebleken is dat de aannemer goed en deugdzaam werk geleverd heeft en het werk voor de tweede maal opgeleverd en goedgekeurd is.

Eventueel meerder of minder werk, bedoeld in artt. 25 en 30, en de kosten van ziekteverzekering, enz., worden bij den vijfden termijn van betaling verrekend.

Voor den aannemer van de glas-, verf- en behangwerken geschiedt de betaling in 3 termijnen.

De eerste termijn, groot $\frac{1}{3}$ der aannemingssom, verminderd met het bedrag genoemd in art. 25, als minstens $\frac{1}{2}$ van het werk gemaakt is.

De tweede termijn, groot $\frac{1}{2}$ der aannemingssom, na afloop en goedkeuring van het geheele werk.

De derde termijn, groot $\frac{1}{6}$ der aannemingssom na het einde van den onderhoudstijd, wanneer gebleken is dat de aannemer goed en deugdzaam werk geleverd heeft en het werk voor de tweede maal opgeleverd en goedgekeurd is.

Eventueel meerder of minder werk en de kosten van ziekteverzekering, enz., worden bij den tweeden betalingstermijn verrekend.

ART. 34.

Onkosten.

§ 42. De onkosten op de aanbesteding vallende, ten bedrage van $\frac{1}{4}$ % der aannemingssom, komen ten laste van den aannemer. Hij betaalt die onkosten onmiddellijk na de gunning van het werk op het kantoor van den Gemeente-Ontvanger te Den Helder.

ART. 35.

Wijze van aanbesteding.

§ 43. De aanbesteding geschiedt overeenkomstig het aanbestedingsreglement 1919 der A. V., met deze wijziging, dat de inschrijvingsbiljetten mede door twee soliede borgen moeten ondertekend zijn.

Er kan afzonderlijk ingeschreven worden:

a. voor alle omschreven werken, met uitzondering van de glas-, verf- en behangwerken, genoemd in art. 19 van dit bestek.

b. voor de glas-, verf- en behangwerken, genoemd in art. 19.

c. voor alle werken te zamen.

De art. 24 tot en met 35 zijn van toepassing op beide inschrijvingen.